

Hollolan kunnan liikuntapalveluiden kehittäminen

Antti Anttonen

Opinnäytetyö

Liikunta-alan ylempi amk-tutkinto
kehittämisen ja johtamisen koulu-
tusohjelma

2014

Koulutusohjelma

<p>Opinnäytetyön tekijä Antti Anttonen</p>	<p>Ryhmä tai aloitusvuosi YAMK 12</p>
<p>Opinnäytetyön nimi Hollolan kunnan liikuntapalveluiden kehittäminen</p>	<p>Sivu- ja liitesivumäärä 49 + 7</p>
<p>Ohjaaja Timo Vuorimaa</p>	
<p>Tämä opinnäytetyö on kehittämistyö, joka on tehty työnantajani Hollolan kunnan pyynnöstä. Tarvekartoitukseen pohjautuen tarkoituksena oli kehittää Hollolan kunnan liikuntapalveluita. Tutkimuksen perusjoukon muodostivat Hollolan kunnan liikuntapalveluiden käyttäjät viimeisimmän 12 kuukauden aikana.</p> <p>Tietoa kerättiin kahdella eri tavalla, internet-pohjaisella Webropol-ohjelmalla, jolla kysely lähetettiin 963 henkilön sähköpostiosoitteisiin sekä kyselyn julkisella linkillä Hollolan kunnan internet-sivuilla. Osoitteet oli kerätty Hollolan kunnan työntekijöiden ja hollolaisten liikuntaseurojen sähköpostiosoitteista sekä opinnäytetyön tekijän omista työ sähköpostiosoitteista. Hollolan kunnan työntekijöiden osoitteet valittiin kunnan tietohallinnon sähköpostiosoitteuettelosta ja muut osoitteet opinnäytetyön tekijän omista sähköpostiosoitteuetteloista.</p> <p>Kyselyyn vastasi yhteensä 413 henkilöä, joista naisia oli 296 ja miehiä 117. Kyselyyn vastanneista 364 henkilöä (88,1 %) oli käyttänyt Hollolan kunnan liikuntapaikkoja viimeisen 12 kuukauden aikana. Kehittämistyön tuloksien mukaan liikuntatoimen pitää lisätä nykyisestä yhteistyötä liikuntaseurojen ja sosiaali- ja terveystoimialan kanssa sekä järjestää nykyistä enemmän liikuntatapahtumia kuntalaisille. Yhteistyömuotoja liikuntaseurojen kanssa voivat olla kumppanuussopimuksien tekeminen nykyistä useampien liikuntaseurojen kanssa ja sitä kautta yhteistyön tiivistäminen sekä erilaisten liikuntatapahtumien järjestäminen yhteistyössä kuntalaisille.</p> <p>Tuloksista voidaan todeta, että kyselyyn vastanneet saivat parhaiten tietoa liikuntapalveluista kunnan internetsivuilta, sanomalehdestä ja suoraan liikuntapaikalta. Vastanneiden mielestä liikuntapalveluiden tiedottamista pitää kehittää. Kehittämistyön tulosten pohjalta jatkotoimenpiteiksi ehdotetaan Hollolan kunnan liikuntatoimeen tekemään viestintästrategian ja Hollolan kuntaa uusimaan internetsivut tiedottamisen parantamiseksi. Palveluiden järjestämishjelman puitteissa käydään läpi Hollolan liikuntatoimen nykyiset palvelut, tämän hetkinen liikuntatoimen organisaatio ja selvitetään, mitkä liikuntapalvelut tulevaisuudessa tuotetaan ja minkälaisella organisaatiomallilla. Jatkotoimenpiteiksi ehdotetaan näiden lisäksi sosiaali- ja terveystoimialan ja kolmannen sektorin välisen yhteistyön lisäämistä.</p>	
<p>Asiasanat tiedotus, yhteistyö, kehittäminen, terveystoimiala</p>	

Degree program

<p>Author(s) Antti Anttonen</p>	<p>Group or year of entry YAMK 12</p>
<p>The title of thesis The development of sport services of municipality of Hollola</p>	<p>Number of report pages and attachment pages 49 + 7</p>
<p>Advisor(s) Timo Vuorimaa</p>	
<p>This thesis was made at the request of the municipality of Hollola. Based on the need assessment, the idea of this thesis was to develop the sport services of the municipality of Hollola. The study population consisted of sport service´s users during the last year. The data was collected via internet-based Webropol program, by which the survey was sent to 963 persons´ e-mail addresses. There was also a public link for the survey at the website of municipality of Hollola. The e-mail addresses of the workers of municipality of Hollola were selected from the e-mail lists of the information management of municipality of Hollola. The rest of the e-mail addresses were selected from writer´s own e-mail address book and from the lists of local sport clubs of Hollola.</p> <p>There were 413 people who responded to the survey. 296 out of 413 were women and 117 men. 364 respondents (88, 1 %) had used the sports facilities of municipality of Hollola in the past 12 months. According to the result of this thesis the sport sector of municipality of Hollola should enhance the co-operation with the local sports clubs and the social- and healthcare sector. Results also indicate that the sport sector should organize more sports events for the local people. The forms of co-operation could be making more partnership agreements with local sports clubs and as a result to create a closer co-operation with them. Organizing sports events to local people, together with municipality of Hollola, could be one form of co-operation.</p> <p>The results show that the respondents were given the best information about the sports facilities via the municipality of Hollola website, newspapers and direct sports places. According to the respondents there is a need for development for informing of sport services. Based on the results of this thesis the sports sector of municipality of Hollola should make a communication strategy and renew website to improve informing. Within the program for organizing services will look over the sport services and organization of sport sector of the municipality of Hollola. At the same time it is necessary to consider sport services, how they will produce in a future, and the organization model itself. In addition to mentioned actions are proposed to increase the co-operation between social and healthcare - sector and the third sector.</p>	
<p>Key words communication, co-operation, development, healthy living</p>	

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Liikunta Suomen lainsäädännössä.....	3
2.1	Suomen perustuslaki	3
2.2	Liikuntalaki	3
3	Ulko- ja sisäliikuntapaikat.....	5
4	Päijät-Hämeen ja Hollolan kunnan erityispiirteet	7
4.1	Päijät-Häme - liikunnan megamaakunta.....	7
4.2	Hollolan liikuntatoimi osana kuntaorganisaatiota	8
5	Hollolan liikuntatoimi.....	11
5.1	Palvelussuunnitelman kuvaus	11
5.2	Hollolan liikuntatoimen resurssit	11
5.2.1	Liikuntatoimen henkilöstö	11
5.2.2	Liikuntatoimen talous	11
5.3	Liikuntatoimen liikuntapalveluiden markkinointi	13
5.3.1	Markkinoinnin tehtävä	13
5.3.2	Liikuntatoimen tuotteet ovat liikuntapalveluita	13
5.3.3	Liikuntatoimen palveluiden hinta ja sen muodostuminen	14
5.3.4	Liikuntatoimen palveluiden saatavuus ja saavutettavuus	15
5.3.5	Liikuntapalveluiden välinen kilpailu	16
5.4	Liikuntatoimen tulevaisuuden haasteita ja mahdollisuuksia	16
5.5	Hollolan liikuntapalvelut aikaisempien selvitysten valossa	18
6	Kehittämistyön tavoite ja tutkimusongelmat.....	20
7	Tutkimusmenetelmät	21
7.1	Kohdejoukko	21
7.2	Asetelma	21
7.3	Kyselyn sisältö	22
7.4	Tilastolliset tarkastelut	22
8	Tulokset.....	23
9	Pohdinta	35
10	Yhteenvedo ja ehdotukset jatkotoimenpiteiksi	43
	Lähteet.....	46

Liitteet.....	50
Liite 1. Saatekirje: Kysely käyttäjiltä Hollolan kunnan liikuntapalveluista	50
Liite 2. Kyselylomake.....	51

1 Johdanto

Ihminen on luotu liikkumaan. Ihminen on psykofyysinen kokonaisuus, joka tarkoittaa niin fyysisen kuin henkisenkin hyvinvoinnin hyvää huolenpitoa unohtamatta sosiaalisia suhteita. Säännöllisellä liikunnalla on todettu monia hyviä terveysvaikutuksia, kuten esimerkiksi unen laadun parantuminen, fyysisen ja psyykkisen toimintakyvyn lisääntyminen sekä luiden ja lihasten vahvistuminen. Luontainen arkiliikunta on vähentynyt ja arjesta on tullut entistä passiivisempää. Työ- ja koulumatkat liikutaan pääasiassa henkilöautoilla tai julkisilla kulkuneuvoilla, työn fyysinen kuormittavuus on olematonta ja lisäksi vapaa-aika on erilaisten koneiden myötä helpottunut merkittävästi. Säännöllisen liikunnan puute on myös ongelma kansanterveydelle ja siksi tarvitaan nykyistä enemmän liikuntaa, jotta selvitään arjen asettamista eri haasteista.

Passiivinen elämäntapa lisää ikääntymisestä aiheutuvia ongelmia, kansansairauksia, heikentää työelämän tuottavuutta, kilpailukykyä ja kansantalouden kustannuksia. Liikkumattomuus on myös yhteydessä eri väestöryhmien välisiin hyvinvointi- ja terveyseroihin. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013, 4.)

Kohtuullisella liikunnan lisäämisellä voidaan saada huomattavia säästöjä muun muassa sairauspoissaoloista ja muista terveyden- ja sosiaalihuollon suorista menoista. Elimistö antaa erilaisia signaaleja keholle ja niitä meistä jokainen tulkitsee hieman eri tavoin. Mutta yhteinen viesti on se, että liikunta on lääke lähes vaivaan kuin vaivaan. Terveyslääkintäsuositus on 7-vuotiaille kaksi tuntia ja 18-vuotiaille tunti päivässä. Aikuisten työikäisten (18–64-vuotiaat) liikuntasuositus on 2,5 tuntia kohtuukuormituksella viikossa, joka voi olla esimerkiksi puoli tuntia viitenä päivänä viikossa reipasta sauvakävelyä. Ikääntyneille (yli 64-vuotiaat) on lisätty liikuntasuositukseen erikseen liikkuvuus- ja tasapainoharjoittelu, muuten se noudattaa työikäisten aikuisten suositusta. (Ukk-instituutti 2013.)

Liikunnan yhteiskunnallinen järjestämisvastuu on ”jaettu” pääperiaatteissa siten, että kunnat ylläpitävät olemassa olevia liikuntaolosuhteita ja taloudellisten resurssien sallissa rakentavat uusia. Pääpaino liikuntatoiminnan järjestämisessä on kolmannella sektoril-

la, joiden toimintaa kunta tukee. Liikunnan järjestämisvastuun toteutuminen kunnassa riippuu esimerkiksi poliittisista päätöksistä.

Hollola sijaitsee Päijät-Hämeessä Lahden kaupungin luoteispuolella ja on tunnettu muun muassa monipuolisesta ulkoilureitistöä, Messilän laskettelu- ja golfkeskuksesta ja hyvistä virkistys- ja liikuntamahdollisuuksista. Tällä hetkellä kiristyneen taloustilanteen ja taloudellisten resurssien vähenemisen vuoksi joudutaan monissa kunnissa miettimään uusia toimintamalleja, joiden avulla pystytään vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin.

Kuntien liikuntapalvelut on järjestetty eri tavalla eri kunnissa ja on harvinaista, että yksi toimija (kunnan liikuntapalvelut) järjestää sekä vastaa kaikesta liikuntaan liittyvästä toiminnasta. Tavallisesti kunnan liikuntapalveluita toteuttaa kuntaorganisaation oma yksikkö tai yksiköt ja lisäksi on ulkopuolisia toimijoita apuna järjestämässä liikuntapalveluita. Ihmisten vaatimustason kasvu, liikuntalajien ja liikuntatrendien muutokset asettavat uusia haasteita myös kuntien liikuntapalveluille. Hollolan kunnan liikuntapalvelut ovat tällä hetkellä ensisijaisesti olosuhteiden mahdollistaja ja suurimman osan liikuntapalveluista kunnan alueella tuottaa kolmannen sektorin eri toimijat.

Tämän kehittämistyön tarkoituksena on selvittää, miten käyttäjien mielestä toimii Hollolan kunnan liikuntapalvelut ja missä on tärkeimmät kehittämistarpeet. Toimeksianto tähän kehittämistyöhön tuli työntajaltani Hollolan kunnalta.

2 Liikunta Suomen lainsäädännössä

2.1 Suomen perustuslaki

Kuntien tehtävät voidaan jakaa yleisen ja erityisen toimialan tehtäviin. Erityisen toimialan tehtäviä säädetään erityislaeilla ja lait ovat kunnalle pakollisia. Määräysten mukaan kunnan tehtävänä on järjestää hyvinvointipalveluja tai peruspalveluja erityistoimialallaan. Näiden pakollisten tehtävien lisäksi on kunnalla mahdollisuus tarjota kuntalaisille vapaaehtoisia tai valinnaisia ns. yleisen toimialan palveluita, kuten liikuntaharrastusten tukemista. (Lauslahti 2003, 42.)

Suomen perustuslaissa on säädetty, että lain edessä ihmiset ovat yhdenvertaisia ja kaikkia yksilöitä tulee kohdella tasa-arvoisesti. Julkisen vallan tulee turvata, että jokaisella yksilöllä on tasavertainen mahdollisuus kehittää itseään varallisuudesta riippumatta. Suomen perustuslaki on perustana ja pohjana ja sen pohjalta eduskunta on säätänyt eri toimialoja koskevia lakeja. (Perustuslaki 11.6.1999/731.)

2.2 Liikuntalaki

Kuntien yhtenä keskeisenä tehtävänä on kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen. Liikunnalla on tärkeä rooli tämän tehtävän onnistumisessa. Liikuntalain 1 §:n tarkoituksena on edistää liikuntaa, kilpa- ja huippu-urheilua sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa, edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä tukea lasten ja nuorten kasvua sekä kehitystä liikunnan avulla. Lisäksi lain tarkoituksena on liikunnan avulla edistää tasa-arvoa ja suvaitsevaisuutta sekä tukea kulttuurien moninaisuutta ja ympäristön kestävästä kehitystä. (Liikuntalaki 18.12.1998/1054.)

Liikuntalain 2 §:ssä todetaan, että yleisten edellytysten luominen liikunnalle on valtion ja kuntien tehtävä. Liikunnan järjestämisestä vastaavat pääasiassa liikuntajärjestöt. Opetusministeriö vastaa liikuntatoimen yleisestä johdosta, kehittämisestä ja yhteensovittamisesta liikunnan yhteistyössä valtionhallinnossa. Alueellisella tasolla nämä tehtävät kuuluvat alueelliselle liikuntatoimelle ja paikallistasolla kunnille. Kunnan tehtävä on luoda edellytyksiä kuntalaisten liikunnalle kehittämällä paikallista ja alueellista yhteistyötä sekä terveyttä edistävää liikuntaa, tukemalla kansalaistoimintaa, tarjoamalla liikunta-

paikkoja sekä järjestämällä liikuntaa ottaen huomioon myös erityisryhmät. (Liikuntalaki 18.12.1998/1054.)

3 Ulko- ja sisäliikuntapaikat

Liikunnan olosuhdevaatimukset kasvavat jatkuvasti, varsinkin kilpa- ja huippu-urheilussa. Jotta maa tai kaupunki saa järjestettäväkseen urheilukilpailut, vaatii se nykyisin entistä tarkemmin määriteltyjä olosuhteita ja puitteita. Tämä on iso haaste ympäristön- ja liikuntapaikkojen kehittämiseksi. (Pyykkönen 2013, 4.)

Valtion liikuntamäärärahoista noin 25 miljoonaa euroa ohjautuu kunnille erilaisten liikuntapaikkojen rakentamiseen. Määrärahan avulla tehdään muun muassa palloiluhalleja, urheilukenttiä sekä jää- ja uimahallien uudisrakentamista sekä peruskorjauksia. Yhtenä liikuntapolitiikan tavoitteena on liikuntapalveluiden yhdenvertainen saavutettavuus ja liikuntapaikat ovat yksi keskeinen palvelu liikunnan alueella suomalaisille. (Ruokonen, Norra & Pollari 2013, 3.)

Liikuntapaikkarakentaminen on usein rakennuttajalle ainutlaatuinen hanke ja vaatii erityisosaamista. Esimerkiksi urheilukentän rakentaminen on normaali rakentamisprosessi, jonka suunnittelu- ja rakentamisprosessin vetäjän tulee olla rakennuttamisen ammattilainen. Suunnitteluprosessiin kuuluu neljä eri vaihetta: tarveselvitys, hankesuunnittelu, yleissuunnittelu ja rakennussuunnittelu. Näiden jälkeen käydään läpi erilaiset lupaprosessit esimerkiksi urheilukentän sijoituspaikasta ja eri kentälle suunnitelluista rakenteista. Ennen rakentamista on vielä edessä rahoitusprosessi, koska suurin osa kenttien rakentajista on kuntia. Hankkeet rahoitetaan pääosin kunnan omalla investointirahalla sekä Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämällä harkinnanvaraisella valtion avustuksella. (Opetusministeriö ja Rakennustieto Oy 2002, 19–22.)

Liikuntaedellytysten luomista ja yleensä liikunnan harrastamista perustellaan fyysistä ja psyykkistä toimintakykyä edistävillä vaikutuksilla. Taloudellinen elinkaariajattelu ja energiatehokkaat ratkaisut on perustuttava uuden liikuntapaikan rakentamiseen. (Rakennustieto Oy 2008, 3.) Esimerkiksi jäähalli ja uimahalli ovat isoja liikuntalaitoksia, jotka kuluttavat paljon energiaa ja erilaiset energiaa säästävät ratkaisumallit ovat tärkeässä asemassa, jotta laitoksien ylläpito- ja käyttökulut saadaan pidettyä hallittavalla tasolla ja sitä kautta tilojen käyttömaksut kohtuullisina.

Liikuntapaikat voidaan jakaa karkeasti ulko- ja sisäliikuntapaikoihin. Ulkoliikuntapaikat, joihin kuuluvat muun muassa erilaiset ja eri kokoiset urheilu- ja pallokentät, ulkoilureitit, kevyen liikenteenväylät, uimarannat ja lähiliikuntapaikat, ovat pääasiassa kuntien ylläpitämiä. Ulkoliikuntapaikat ovat yleisesti niin sanottuja perusliikuntapaikkoja, joita käyttävät koululaiset, kuntoilijat, kilpaurheilijat ja huippu-urheilijat. Ulkoliikuntapaikat ovat useiden eri käyttäjäryhmien käytettävissä ilman erillisiä ajanvarauksia ja liikkumisen kustannukset ovat suhteellisen pienet. Suosituin yksittäinen ulkoliikuntapaikka on kevyen liikenteenväylät ja niitä käyttävät laajasti eri ryhmät alkaen työmatkaliikunnasta aina kilpaurheiluun. Ulkoilureitit ovat myös suosittuja ympärivuotisia ulkoliikuntapaikkoja. Eri vuodenaikoina samalla ulkoilureitillä voidaan harrastaa montaa eri urheilumuotoa; talvella hiihtää ja kesällä patikoida tai juosta. On myös lajeja, kuten esimerkiksi ratsastus tai moottorikelkkailu, jotka tarvitsevat kokonaan omat reitit, koska nämä liikuntamuodot voivat aiheuttaa vaaratilanteita muille liikkujille. (Karjalainen & Verhe 1995, 31.)

Sisäliikuntapaikat, joihin kuuluvat muun muassa erilaiset ja kokoiset liikuntasalit ja hallit, jää- ja uimahallit sekä kuntosalit, ovat sekä kuntien että yksityisten ylläpitämiä. Sisäliikuntapaikat eivät ole välttämättä yhtä helposti käyttäjien saavutettavissa, vaativat useissa paikoissa erillisen ajanvarauksen ja liikkumisen kustannukset ovat korkeampia kuin ulkoliikuntapaikoilla. Sisäliikuntapaikoista monipuolisin on uimahalli, joka palvelee laaja-alaisesti eri käyttäjäryhmiä aina ”vauvasta vaariin”.

4 Päijät-Hämeen ja Hollolan kunnan erityispiirteet

4.1 Päijät Häme – liikunnan megamaakunta

Päijät-Häme on Etelä-Suomessa sijaitseva maakunta, johon kuuluu yhteensä 11 eri kuntaa, keskuskaupunkina Lahti. Asukkaita koko maakunnassa on reilut 200.000. ”Päijät-Häme on julistautunut liikunnan megamaakunnaksi. Selkeänä jatkumona on tavoite olla terveystuottavan liikunnan megamaakunta.” (Harmokivi & Rantala 2008, 5.) Terveystuottavalla liikunnalla tarkoitetaan sitä, että henkilö liikkuu terveytensä kannalta riittävästi.

Päijät-Hämeen terveystuottavuusstrategian yhtenä viidestä kärjestä on terveystuottavan liikunnan toimenpidesuunnitelma jokaisessa Päijät-Hämeen kunnassa. Tämän toimenpidesuunnitelman keskeinen tavoite on vahvistaa terveystuottavan liikunnan asemaa kunnissa ja yhteistyön kehittäminen sekä poikkialueellisesti kunnan sisällä että yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. (Harmokivi & Rantala 2008, 5.)

Hollola on kehyskunta Lahden kaupungin luoteispuolella ja siellä asuu noin 22.000 asukasta. Hollola on kasvukunta, jonka asukasluku on lisääntynyt noin prosentin verran vuosittain. Hollolan kunta on mukana Salpausselän kuntajakoselvityksessä yhdessä Hämeenkosken, Kärkölan, Iitin ja Nastolan kuntien sekä Lahden kaupungin kanssa. Selvityksessä pyritään rakentamaan kokonaan uutta kuntaa, jossa muun muassa lähidemokratia ja palvelut pelaavat sekä työpaikkaomavaraisuus olisi lähes 100 %. Selvitys valmistuu viimeistään syyskuun loppuun mennessä 2014. (Salpausselän kuntajakoselvitys 2014.)

Hollolan kunta on ollut jo ennen Salpausselän kuntajakoselvitystä mukana erilaisissa kuntaliitos selvityksissä. Kesäkuussa 2010 valmistui Päijät-Hämeen yhdeksän kunnan erityinen kuntajakoselvitys, joka toteutettiin valtiovarainministeriön päätöksellä. Tässä selvityksessä olivat mukana Hollolan lisäksi Asikkala, Hartola, Heinola, Hämeenkoski, Kärkölä, Lahti, Nastola ja Padasjoki. Selvityksessä pyrittiin arvioimaan voidaanko selvityksessä mukana olleet kunnat tai osa yhdistää yhdeksi tai useammaksi kunnaksi. Uuden kunnan perustamiseksi asetettiin seuraavanlaisia päämääriä: parantaa Päijät-Hämeen alueen kilpailukykyä tekemällä alueesta houkutteleva ja kilpailukykyinen sekä yritystoiminnan että asumisen kannalta, nykyistä parempi väestön huoltosuhte, pa-

remmat palvelut kaikissa kuntien eri osissa, turvata osaavan työvoiman saanti kaikkiin kunnan eri osiin, keventää nykyisten kuntien päällekkäistä hallintoa ja ohjata vapautuvat resurssit palveluihin sekä parantaa nykyistä yhdyskuntarakennetta. Selvityksellä varauduttiin myös jo tulevaisuuteen, jotta alueen kilpailukyky nousisi sekä monimutkainen kuntayhteistyö helpottuisi. (Soininvaara & Lehto 2010, 18–19.)

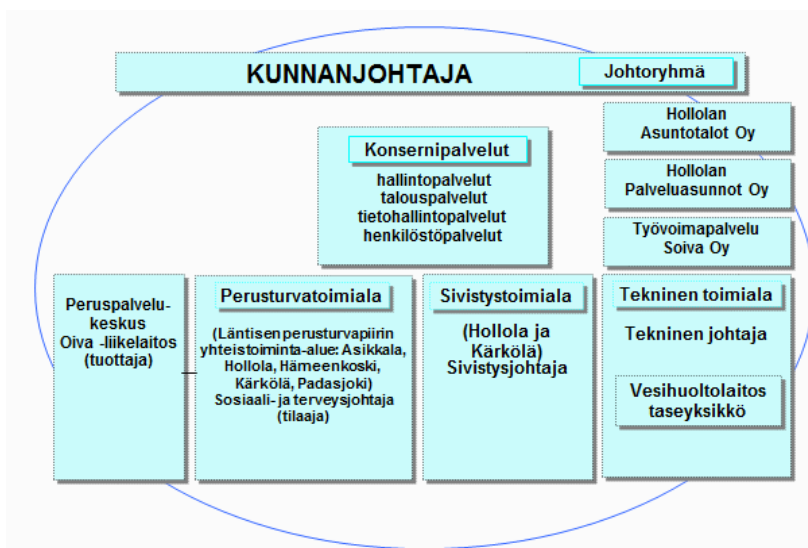
Kuntajakoselvityksessä tuli esille Hollolan osalta esimerkiksi se, että Lahti ja Hollola muodostavat voimakkaasti yhteen kuuluvan työssäkäyntialueen. Melkein puolet hollolaisista käy Lahdessa töissä ja 32 prosenttia Hollolassa työtä tekevästä asuu Lahdessa. Nykyisen yhdyskuntarakenteen ja palveluiden parantamiseen strategiseen kuntaliitokseen olisi riittänyt Hollolan, Lahden ja Nastolan välinen kuntaliitos. Selvityksessä todettiin kuitenkin, että olisi alueen kannalta järkevämpää yhdistää useampi kunta yhteen, jotta koko alueen kilpailukyky säilyy. (Soininvaara & Lehto 2010, 29.)

Hollolan kunnan osalta terveystoiminnan toimenpidesuunnitelma on hyväksytty marraskuussa 2011 kunnanhallituksessa. Sieltä nousee esille toimenpide-ehdotuksista liikuntaneuvonnan kehittäminen yhteistyössä sosiaali- ja terveystoimialan kanssa ja sen tavoitteena on luoda toimiva palveluketju terveyskeskuksen asiakkaasta vapaa-ajan liikkujaksi. Liikuntaneuvonnan kehittäminen on myös Päijät-Hämeen terveystoimintastrategian yksi viidestä strategian kärjistä. Samassa yhteydessä tehtiin päätös Hollolan kunnan julistautumisesta terveystoimintakunnaksi. Tämä päätös merkitsee sitä, että Hollolan kunta on sitoutunut tekemään terveystoimintamyönteisiä päätöksiä. (Hollolan kunta, 2011, päätöspöytäkirja.)

4.2 Hollolan liikuntatoimi osana kuntaorganisaatiota

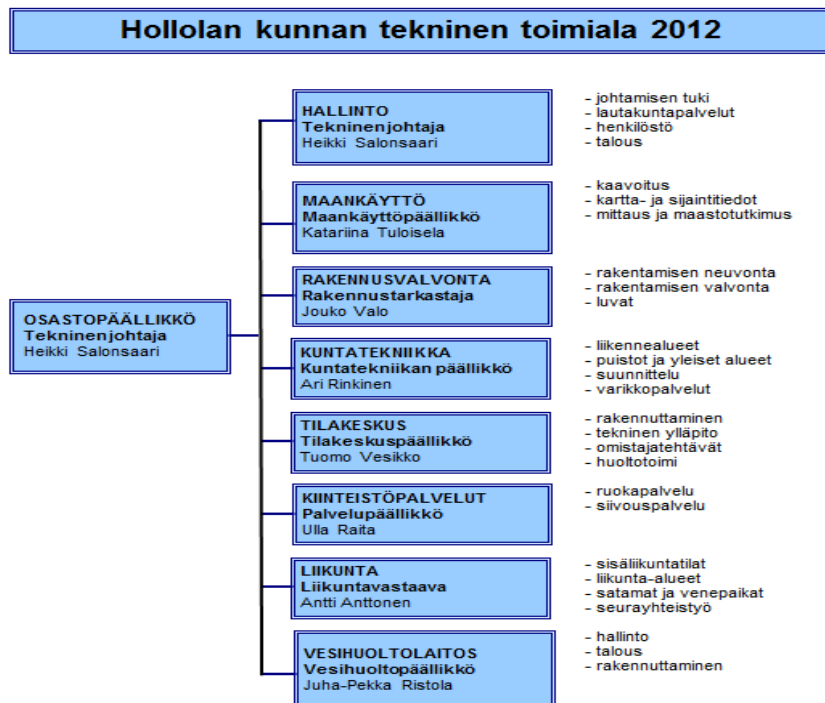
Hollolan kuntastrategia 2025, jonka kunnanvaltuusto on vahvistanut 14.2.2011 § 18, menestystekijöiksi mainitaan muun muassa kunnan hyvä sijainti, viihtyisä elin- ja asuinympäristö sekä toimivat peruspalvelut. Vaikka Hollolan kuntastrategiasta ei erikseen mainintaa liikunnasta löydykään, on liikuntatoimen tuottamilla liikuntapalveluilla keskeinen merkitys valtuuston vahvistamiin kunnan menestystekijöihin.

Hollolan kunnan viranhaltijaorganisaatio on tällä hetkellä seuraavanlainen, 1.7.2012 alkaen (Hollolan kunnan viranhaltijaorganisaatio 2012). Hollolan kunnan liikuntatoimen liikuntapalvelut kuuluvat tässä viranhaltijaorganisaatiossa osaksi teknistä toimialaa.

Kuvio 1. Hollolan kunnan viranhaltijaorganisaatio

Hollolan kunnan teknisen toimialan organisaatiokaavio näyttää seuraavalta (Hollolan kunnan teknisen toimialan organisaatiokaavio 2012). Hollolan kunnan liikuntatoimen liikuntapalvelut ovat tässä organisaatiokaaviossa yksi teknisen toimialan kahdeksasta vastuualueesta.

Kuvio 2. Hollolan kunnan teknisen toimialan organisaatiokaavio

5 Hollolan liikuntatoimi

5.1 Palvelusuunnitelman kuvaus

”Liikunnan tehtäväalue luo osaltaan laadukkaat ja monipuoliset edellytykset liikunnan harrastamiseen. Liikunnan tehtäväalue vastaa lisäksi kunnan ylläpitämistä venesatamista.” (Hollolan kunta, 2014, päätöspöytäkirja.)

5.2 Hollolan liikuntatoimen resurssit

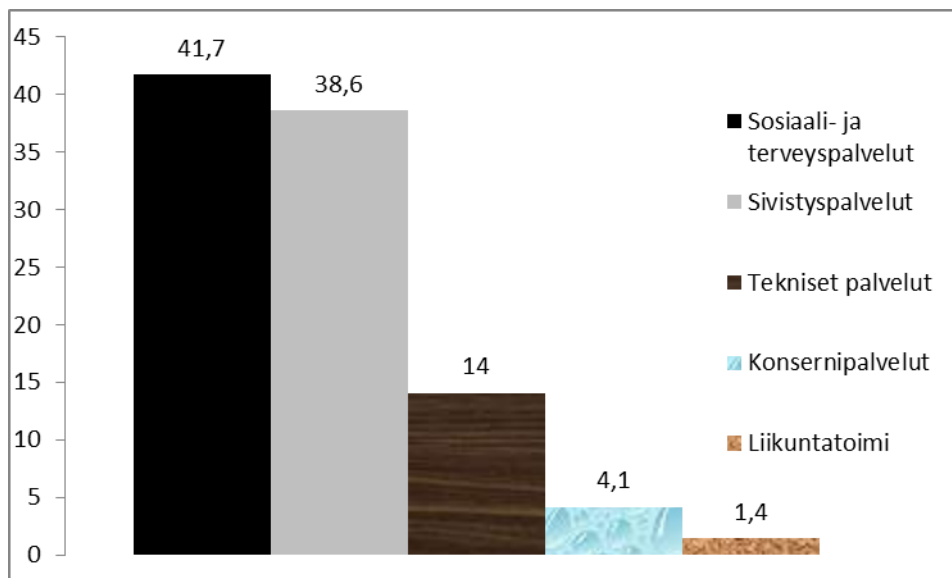
5.2.1 Liikuntatoimen henkilöstö

Liikuntatoimen eri toimipisteissä työskentelee kunnan omaa henkilöstöä tällä hetkellä yhteensä 16 henkilötyövuotta. Toimipisteillä tarkoitetaan muun muassa eri liikuntalaitoksia, esimerkiksi uima- ja jäähallia, liikuntapaikkoja ja – alueita sekä uimarantoja. Lisäksi ostopalveluina hoidetaan useita eri liikunta-alueita ja sopimuksia on tehty muun muassa yksityisten yrittäjien, Lahden Seudun Kuntatekniikka Oy:n, Lahden kaupungin ja paikallisten liikuntajärjestöjen kanssa. Ostopalvelusopimuksia oli vuonna 2012 yhteensä kahdeksan kappaletta ja sopimusten rahallinen arvo vaihteli töiden mukaan muutamista sadoista euroista aina muutamiin kymmeneen tuhansiin euroihin. (Harmokivi-Saloranta, Virtanen, Salo & Rantala 2011, 39.)

5.2.2 Liikuntatoimen talous

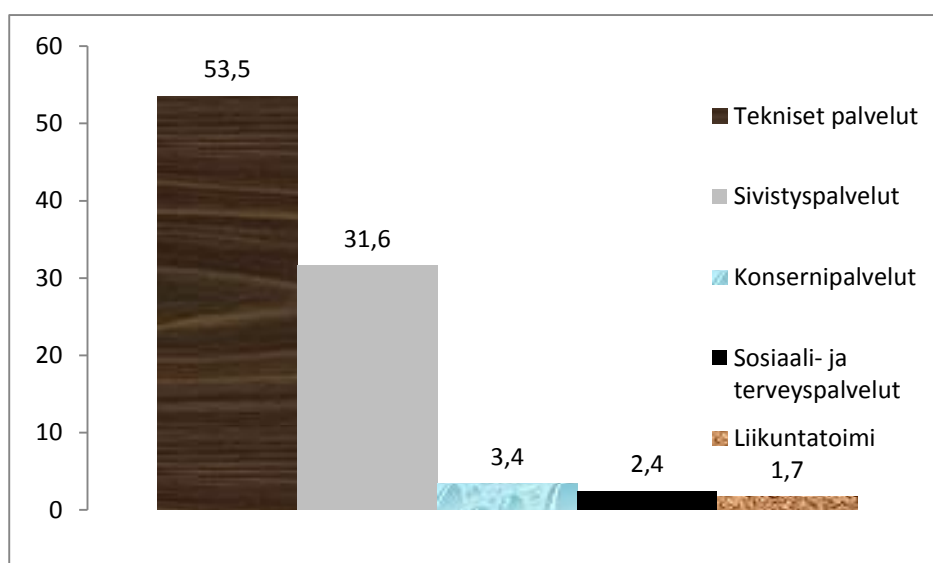
Liikuntatoimi on osa teknistä toimialaa, kuten on jo kappaleessa 3.2 kuvattu. Liikuntatoimi on nettobudjetoitu yksikkö, jossa tavoitealue määritellään yksikön tulojen ja menojen nettoerotuksena. Lauslahden (2003, 236) mukaan nettobudjetissa toimivan yksikön tulot ja menot voivat vaihdella mutta vastuu netto-erotuksen saavuttamisesta on johdolla. Tämä budjettimenetelmä antaa johdolle vapausasteita tavoitteen saavuttamiseen.

Kuvio 3. Hollolan kunnan toimintamenot hallintokunnittain (%-osuudet) vuonna 2013

Toimintamenot ovat vuonna 2013 yhteensä 139,980 milj. euroa. (Hollolan kunta, 2012, päätöspöytäkirja.)

Kuvio 4. Hollolan kunnan toimintatuotot hallintokunnittain (%-osuudet) vuonna 2013

Toimintatuotot ovat vuonna 2013 yhteensä 39,181 milj. euroa. (Hollolan kunta, 2012, päätöspöytäkirja.)

5.3 Liikuntatoimen palveluiden markkinointi

5.3.1 Markkinoinnin tehtävä

Mihin tarvitaan markkinointia? Sitä tarvitaan myyjän ja ostajan väliseen vuoropuheluun. Palvelun tarjoajan tehtävänä on tuoda markkinoinnin avulla tunnetuksi tarjoamansa palvelut ja tuotteet ja sitä kautta luoda mielikuva palvelun ostajalle tarpeellisesta, laadukkaasta, houkuttelevammasta ja paremmasta palvelusta verrattuna kilpailijoiden tarjoamiin palveluihin. (Bergström & Leppänen 2007, 9.)

Markkinoinnin tärkeimpänä tehtävänä on tietää kysyntä, luoda kysyntää, tyydyttää kysyntää ja säädellä kysyntää. Näiden tietojen pohjalta luodaan suunnitelma siitä, miten asiakkaita ja muita sidosryhmiä lähestytään. Tästä käytetään nimitystä markkinointimix, joka muodostuu varsinaisista kilpailukeinoista (tuote, hinta, saatavuus ja markkinointiviestintä). Markkinoinnin kilpailukeinoja kutsutaan 4P-malliksi, jota on perusteltua täydentää neljän edellä mainitun P:n lisäksi henkilöstöllä. Hyvien ja laadukkaiden liikuntapalveluiden tuottamiseen tarvitaan osaava ja sitoutunut henkilöstö. Kilpailukeinot ja painotukset vaihtelevat toimialojen mukaan, mutta tärkeintä on suunnitella kilpailukeinojen käyttö asiakassuhteiden ja muiden sidosryhmien näkökulmasta. (Bergström & Leppänen 2003, 147.)

Hollolan liikuntatoimi tuottaa liikuntapalveluita kuntalaisille, alueen yrityksille ja muille lähialueella asuville. Liikunnanohjausryhmiä tarjotaan eri-ikäryhmille työikäisistä ikäihmisiin sekä erityisryhmille. Lapsiryhmille kunnalla on tarjolla alkeis- ja jatkouimakouluja sekä urheilukoulu kesäkaudella.

5.3.2 Liikuntatoimen tuotteet ovat liikuntapalveluita

”Tuote on mitä tahansa, mitä tarjotaan ostettavaksi ja / tai kulutettavaksi tarkoituksena tyydyttää asiakkaiden tarpeita ja haluja.” (Bergström & Leppänen 2003, 112.)

Hollolan kunnan liikuntatoimen tuottamat tuotteet ovat liikuntapalveluita, joita pyritään kehittämään ja tuottamaan asiakkaille kysynnän ja resurssien mukaan. Hyvän markkinointistrategian kehittämisessä on tärkeää segmentoida ja valita asiakasryhmät,

joille tuotteita tai palveluita kohdennetusti voidaan tarjota. Lähtökohta eri asiakasryhmien segmentoinnille on se, että jokainen ryhmä tekee hankintapäätökset omilla perusteillaan. (Andreasen & Kotler 2008, 163.)

Tarjonta luo kysyntää. Tuotteistaminen kannattaa siksi, että vähemmän kiinnostavien palvelujen markkinoille jää tilaa sekä mahdollisuuksia, joihin muut kilpailijat eivät ole huomanneet tarttua. Kokemus on osoittanut, että kysyntä lähtee usein kasvuun siinä vaiheessa, kun asiakkaille on ensin kunnon tarjonta eri palveluista. (Parantainen 2007, 28–29.)

Palvelut voidaan jakaa karkeasti kahteen ryhmään, peruspalveluihin ja kysynnän mukaan tuotettaviin palveluihin. Peruspalveluita ovat esimerkiksi vesijumput uimahallissa, jotka on tarkoitettu kaikille uimahallin asiakkaille. Kysynnän mukaan tuotettavia palveluita ovat muun muassa lasten ja aikuisten tekniikkauimakoulut, jotka tuotetaan yhteistyössä paikallisen uimaseuran kanssa.

5.3.3 Liikuntatoimen palveluiden hinta ja sen muodostuminen

Palvelun tai tuotteen hinta määräytyy markkinoilla kysynnän ja tarjonnan mukaan ja se on yksi tärkeä kilpailukeino. Tuotteet tai palvelut on osattava hinnoitella siten, että hinta tuottaa voittoa ja käy kaupaksi asiakkaille. Hintaan vaikuttaa tuotteen tai palvelun tuottamisesta aiheutuvat kustannukset, yrityksen tai palvelun tarjoajan tavoitteet, julkinen valta, kilpailu ja ostajat / tai asiakkaat. (Bergström & Leppänen 2007, 138–140.)

Kunnan perimät maksut kuntalaisilta ovat sekä yksityisoikeudellisia että julkisoikeudellisia maksuja. Hollolan kunnan liikuntatoimen tuottamien liikuntapalveluiden maksut ovat julkisoikeudellisia maksuja, jotka vahvistaa Hollolan kunnan johtosäännön mukaan vuosittain tekninen lautakunta. Hinnoittelun yleisenä periaatteena on kattaa osa palvelun tuottamisesta aiheutuvista välittömistä tai välillisistä kustannuksista. Hinnoittelustrategia on kunnallisella toimijalla hieman erilainen, jos verrataan yksityiseen toimijaan, jonka tavoitteena on tehdä tuottamallaan palveluilla liiketaloudellista tulosta. (Lauslahti 2003, 85.)

Kunnan tuottamat liikuntapalvelut ovat yleisesti yksityisten tuottamia liikuntapalveluita edullisempia kunnan oman tukiosuuden eli subvention vuoksi. Kunnallisen toimijan ei ole tarkoitus kilpailla yksityisten palveluiden tuottajien kanssa vaan tuottaa ensisijaisesti perusliikuntapalveluita sekä palveluita, joita ei ilman kunnan subvention vuoksi olisi taloudellisesti mahdollista muiden toimijoiden tuottaa. Edullisemmat uintimaksut tai jäähallin jäänhinnat ovat esimerkkejä liikuntapalveluista, joissa on mukana kunnan tukiosuus asiakkaan maksamassa hinnassa.

5.3.4 Liikuntatoimen palveluiden saatavuus ja saavutettavuus

Palvelun tai tuotteen sekä hinnan lisäksi on tärkeää päättää mistä ja miten asiakas saa tuotteen tai palvelun mahdollisimman helposti. Liikuntapalveluiden ja -paikkojen helppo saavutettavuus on tärkeä asia, koska suurin osa palveluista käytetään oman kodin lähiympäristössä.

Palvelutuottajan näkökulmasta se tarkoittaa liikuntapalvelujen keskittämistä alueille, jossa suurin osa kuntalaisista asuu. Hollolassa suurin osa liikuntapalveluista tuotetaan Kuntakeskuksessa Salpakankaalla, jossa asuu yli puolet koko kunnan väestöstä. Hollolan kunnan eri kylissä asuvia liikuntapalveluiden käyttäjiä pyritään huomioimaan siten, että liikuntapaikat ja – palvelut sijaitsevat kyläkouluilla tai niiden välittömässä läheisyydessä.

Liikuntapalveluiden hankkimista pyritään myös helpottamaan koko ajan. Hyvänä esimerkkinä on muun muassa uimahallissa tuotettavat liikuntapalvelut, jossa asiakas pystyy maksamaan ladattavalla maksukortilla kaikki palvelut. Liikuntatilojen hallinnoinnissa on otettu käyttöön internet-pohjainen tilavarausohjelma, josta jokainen näkee reaaliaikaisen tilanteen varatuista ja vapaana olevista liikuntavuoroista. Tilavarausohjelman käyttöönoton keskeisenä tavoitteena on palvelun tarjoajan näkökulmasta tehostaa nykyisten liikuntatilojen käyttöä ja asiakkaan kannalta helpottaa ja nopeuttaa varausprosessia. Tulvaisuuden kehityskohteena on se, että asiakas pystyy myös maksamaan varaamansa vuoron suoraan tilavarausohjelman kautta, jolloin laskutusprosessi jää palvelun tarjoajalta pois.

5.3.5 Liikuntapalveluiden välinen kilpailu

Kilpailu on kysynnän lisäksi oleellinen tekijä toimintaympäristössä, koska yritys tai palvelun tarjoaja on harvoin yksin markkinoilla. Uusien toimijoiden on vaikeaa tai lähes mahdotonta saada jalansijaa markkinoilla ja lähes ainoa keino päästä markkinoille on keksiä oma erikoistumisalue ja erottua sillä muista kilpailijoista. Markkinoilla menestyy yritys tai palvelun tarjoaja, joka pystyy tyydyttämään muita paremmin asiakkaidensa tarpeet ja uskaltaa erikoistua. (Bergström & Leppänen 2007, 39.)

Hollolan kunnan alueella on kaksi yksityistä kuntosalia, Messilän laskettelukeskus sekä Messilä Golf oy:n ylläpitämä golfkenttä. Yksityisiä liikuntapalveluita tarjoavat yritykset eivät toimi kunnan tuottamien palveluiden kilpailijana tai päinvastoin vaan yhdessä lisäävät ja laajentavat alueen palvelutarjontaa. Kunta keskittyy niin sanottuihin perusliikuntapalveluihin, jotka ovat kaikkien asiakkaiden saavutettavissa suhteellisen edullisin kustannuksin ja yksityiset palvelun tarjoajat keskittyvät enemmän asiakkaiden henkilökohtaisiin tarpeisiin ja voimassa oleviin trendeihin.

Seudullista kilpailua Hollolan liikuntatoimella on Lahden kaupungin liikuntapalveluiden kanssa esimerkiksi uimahalli- ja jäähallipalveluista. Näiden lisäksi molemmat kunnat ylläpitävät kattavaa ulkoilureittiverkostoa, joka on käyttäjien ympärivuotisessa käytössä. Seudullisia liikuntapalveluita alueen asukkaat käyttävät yli kuntarajojen ja esimerkiksi Hollolan uimahallin asiakkaista on noin 30 % lahtelaisia.

5.4 Liikuntatoimen tulevaisuuden haasteita ja mahdollisuuksia

Swot-analyysia eli nelikenttämenetelmää käytetään muun muassa yksikön tai yrityksen palvelun arvioinnin työkaluna. Tämän Swot-analyysin pohjana on käytetty Päijät-Hämeen liiton 2011 julkaisemaa kuntien terveystoiminnan toimenpidesuunnitelmia, jossa on Hollolan kunnan liikuntatoimen nykytilanteen arviointi tehty nelikenttämenetelmää käyttäen.

Vahvuudet <ul style="list-style-type: none"> • ammattitaitoinen ja sitoutunut henkilökunta • monipuoliset perusliikuntapaikat • monipuolinen ulkoilureitistö • urheiluseuratoiminta • kunnan sijainti ja imago • koulutettu henkilöstö liikunnan ohjaus- ja hallintopuolen tehtävissä 	Heikkoudet <ul style="list-style-type: none"> • niukat henkilöstöresurssit liikunta-toimessa, varsinkin liikunnan ohjauksessa • liikuntapaikkojen ja – alueiden heikkenevä kunto • nykyaikaisen yleisurheilukentän puute • hallintokuntien välinen yhteistyö vähäistä • liikunta-asioista päättävän oman lautakunnan puute
Mahdollisuudet <ul style="list-style-type: none"> • liikuntapalveluiden kehittäminen ja liikunnan arvostuksen lisääntyminen • mahdollinen kuntaliitos? • seutuyhteistyön lisääminen • verkostoituminen • seurayhteistyön lisääminen • hallintokuntien välisen yhteistyön lisääminen • nykyisen viranhaltijaorganisaation muuttaminen • monipuolinen ulkoilureitistö 	Uhat <ul style="list-style-type: none"> • liikuntapaikkojen heikkenevä kunto ja riittävyys • mahdollinen kuntaliitos? • kunnan heikkenevä talous • henkilöstön ikärakenne • vähäiset investoinnit liikuntaan • ilmaston muutos • liikuntapalvelujen käyttömaksujen jatkuva nouseminen • yksityistäminen

Kuvio 5. Hollolan liikuntatoimen Swot-analyysi eli nelikenttämenetelmä

(Harmokivi-Saloranta, Virtanen, Salo, Rantala 2011, 38.)

Liikunnanohjauspalveluiden toteuttamisvastuu on Hollolan kunnassa pääasiassa kolmannen sektorin toimijoille eli urheiluseuroilla, Wellamo-opistolla sekä yksityisillä liikuntapalveluiden tarjoajilla. Kolmannen sektorin järjestämä liikuntatoiminta on aktiivista ja esimerkiksi vuonna 2013 kunnan yleisavustusta myönnettiin 16 eri urheiluseuroilla yhteensä reilut 30 000 euroa.

Tulevaisuudessa Hollolan kunnan liikuntatoimen yhtenä tavoitteena on selvittää, miten yhteistyötä kunnan ja urheiluseurojen välillä voidaan lisätä. Nykyisin yhteistyömuodot

ovat lähinnä liikuntapaikkojen hoitoon liittyviä yhteistyösopimuksia muutamien seurojen ja kunnan kesken. Koska ohjaustoiminta on kunnan toimesta tällä hetkellä suhteellisen vähäistä, pitää tulevaisuudessa kolmannen sektorin toimijoiden ja kunnan välillä yhteistyötä tiivistää. (Harmokivi-Saloranta ym. 2011, 40.)

Erikoissairaanhoidon kustannukset ovat nousseet merkittävästi viimeisten vuosien aikana ja tässä tarvitaan yhteistyötä myös liikuntatoimen kanssa, jotta kustannuskehitys saadaan taitettua. Hollolassa on aloitettu liikuntaneuvonta vuonna 2009 ja tavoitteena on edelleen palvelua kehittää siten, että palveluketju toimii mahdollisimman sujuvasti. Toinen tärkeä yhteistyö on ns. ”matalan kynnyksen” liikuntaryhmien ohjaaminen. Matalan kynnyksen ryhmissä on mukana huonon toimintakyvyn omaavia henkilöitä, jotka tarvitsevat omia liikuntaryhmiä sekä liikunnanohjaajilta erityisosaamista. (Harmokivi-Saloranta ym. 2011, 40.)

5.5 Hollolan liikuntapalvelut aikaisempien selvitysten valossa

Hollolan jäähallista on tehty viimeisten vuosien aikana kaksi erillistä asiakastyytyväisyyskyselyä, vuosina 2009 ja 2011. Vuonna 2009 tehdyn kyselyn tuloksien mukaan jäähallin käyttäjät ovat olleet erittäin tyytyväisiä jään laatuun, jäävuorojen aikataulujen pitävyyteen, jäähallin sijaintiin ja aukioloaikoihin. Parannettavaa käyttäjien mielestä oli turvallisuuden liittyvissä asioissa sekä jäähallin siisteydessä, joka johtui pääosin ulkoa kulkeutuvasta hiekasta ja pesutiloista kulkeutuvan veden aiheuttamasta epäpuhtaudesta. (Virolainen 2009, 11.)

Vuonna 2011 tehtiin toinen asiakastyytyväisyyskysely sekä jäähallin että uimahallin käyttäjille. Tuloksien mukaan jäähallin käyttäjät olivat erityisen tyytyväisiä jään kuntoon, kulkuyhteyksiin jäähallille sekä pukuhuoneiden toimivuuteen ja siisteyteen. Parannettavaa oli vastaajien mielestä jäähallin yleisessä viihtyvyydessä sekä kahvion toimivuudessa. (Koski 2011, 37.)

Uimahallin osalta tuloksista selvisi, että vastaajat olivat erityisen tyytyväisiä palvelupiste/lipunmyyntiin, peseytymis- ja pukuhuoneiden sekä allastilojen siisteyteen ja kulkuyhteyksiin uimahallille. Parannettavaa uimahallin osalta oli vastaajien mielestä eniten

pukuhuoneiden toimivuudessa, palvelujen hinnoissa ja uimahallin valvonnassa. (Koski 2011, 17.)

Hollolan kunnan liikuntaympäristön kehittämiseksi on tehty selvitys vuonna 2010. Selvityksestä saatujen tuloksien mukaan Hollolan kunnan sisäliikuntatilat ja ulkoliikuntapaikat ovat pääasiassa käyttötarkoitukseen sopivia ja hyvässä kunnossa. Ulkoliikuntapaikkojen osalta oheistiloja kaivataan nykyistä enemmän. Kaikki liikuntapaikat ovat hyvien kulkuyhteyksien päässä kaikkien saavutettavissa. Sisäliikuntatiloja kaivataan kuitenkin lisää, koska nykyinen sisäliikuntatilojen määrä estää lähes kaikkien kyselyyn vastanneiden mielestä toiminnan kasvattamisen. Hollolan uimahallin toimintaa tulisi myös kehittää nykyisestä ja laajennustarvetta selvittää, jotta halli palvelisi tulevaisuudessa nykyistä paremmin sekä asiakaskäyttöä että koululiikunnan tarpeita. Ulkoliikuntapaikoista vastaajien mielestä tulisi Heinsuon Urheilukeskuksen aluetta kehittää monipuolisemmaksi useampaa eri lajia palvelevaksi liikunta-alueeksi. (Kasakkamäki-Heikkinen, 2010.)

6 Kehittämistyön tavoite ja tutkimusongelmat

Tässä työssä selvitettiin Hollolan kunnan liikuntatoimen tuottamien liikuntapalveluiden nykytilannetta ja tärkeimpiä kehittämistarpeita käyttäjien näkökulmasta. Kehittämistyötä lähestyttiin yhden pääongelman sekä kolmen alaongelman kautta.

Tutkimusongelmat olivat seuraavanlaisia:

1. Kuinka säännöllisesti eri käyttäjäryhmiä edustavat asiakkaat käyttivät Hollolan kunnan ylläpitämiä liikuntapaikkoja ja ketkä asiakasryhmät niitä erityisesti käyttävät ja ketkä eivät käytä?
2. Miten liikuntapaikkojen käyttäjät arvioivat Hollolan kunnan ylläpitämiä liikuntapalveluja ja liikuntapaikkoja, ketkä liikuntapaikkojen käyttäjistä pitävät niitä hyvinä ketkä huonoina?
3. Miten liikuntapaikkojen käyttäjät saavat tietoa Hollolan kunnan liikuntapalveluista ja miten tiedottamista tulisi parantaa?
4. Miten liikuntapalveluja tulisi liikuntapaikkojen käyttäjien mielestä kehittää?

7 Tutkimusmenetelmät

7.1 Kohdejoukko

Tämän tutkimusosan perusjoukkona olivat Hollolan kunnan liikuntatoimen liikuntapalveluiden käyttäjät. Tietoa kerättiin liikuntapaikkojen käyttäjiltä www-kyselytutkimuksella kahdella eri tavalla. Kysely lähetettiin sähköpostitse 963 henkilön sähköpostiosoitteisiin sekä julkisella linkillä Hollolan kunnan internet-sivuilla osoitteessa www.hollola.fi. Sähköpostiosoitteet oli kerätty Hollolan kunnan työntekijöiden sähköpostiosoitteista, hollolaisten liikuntaseurojen sähköpostiosoitteista ja opinnäytetyön tekijän omista työsähköpostiosoitelista. Hollolan kunnan työntekijöiden sähköpostiosoitteet valittiin Hollolan kunnan tietohallinnon sähköpostiosoiteluettelosta ja muut osoitteet opinnäytetyön tekijän omista sähköpostiosoiteluetteloista.

Kyselyyn vastasi yhteensä 413 henkilöä, joista naisia oli 296 ja miehiä 117. Kyselyyn vastanneista 364 henkilöä, joka oli 88,1 % kyselyyn vastanneista, oli käyttänyt Hollolan kunnan liikuntapaikkoja viimeisen 12 kuukauden aikana.

7.2 Asetelma

Kyselyn tulosten pohjana oli kyselylomake ja vastauksia pyrittiin saamaan kattavasti eli otos mahdollisimman suureksi siitä, miten Hollolan kunnan liikuntatoimen tuottamat liikuntapalvelut toimivat tällä hetkellä. Heikkilän (2010, 16) mukaan tilastollisen tutkimuksen avulla pyritään selvittämään lukumääriin ja prosenttiosuuksiin liittyviä kysymyksiä ja se edellyttää riittävän isoa otosta.

Tiedonkeruumenetelmäksi valittiin internetin kautta tehtävä kysely ja tutkimus- ja tiedonkeruuhjelmana käytettiin Webropol-ohjelmaa. Ohjelman avulla saatiin helposti ja nopeasti suurelta perusjoukolta tietoa kehittämistyön tueksi. Tiedot analysoitiin ohjelmasta saatavien raporttien avulla. Kyselylomakkeessa oli lisäksi pari laadullista eli kvalitatiivista kysymystä, joiden avulla pyrittiin saamaan hieman yksityiskohtaisempaa tietoa vastaajilta. Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus auttaa ymmärtämään vastaajaa tekemiä päätösten syitä ja selittämään sen käyttäytymisen. Kvalitatiivista tutkimusta käytetään myös muun maussa toiminnan kehittämiseen. (Heikkilä 2010, 16.)

Kyselystä tehtiin koekysely viidelle koehenkilölle ennen sen julkaisemista. Koekyselyllä varmistettiin kysymysten selkeys, toimivuus sekä kyselyyn kuuluva vastausaika. Paikallislehti Hollolan Sanomissa oli pieni lehtijuttu sekä lehtimainos kyselystä sekä kyselylinkin www-osoite. Myös tällä keinolla pyrittiin saamaan lisää vastaajia kyselyyn. Tärkeänä motivointikeinona olivat hyvät arvontapalkinnot, jotka arvottiin yhteystietonsa jättäneiden vastaajien kesken.

7.3 Kyselyn sisältö

Kysely koostui saatekirjeestä (liite 1) ja kyselylomakkeesta (liite 2). Saatekirjeeseen oli lisätty linkki kyselyyn. Kyselyssä oli 15 kysymystä, joista 7 oli valinta-, 6 asteikko- ja 2 avointa kysymystä. Lomakkeen kysymykset 1-6 olivat taustakysymyksiä, joissa kysyttiin vastaajien sukupuoli, ikä, koulutus, ammatti, talouden tai perheen koko ja kotikunta.

Kysymyksillä 7-9 selvitettiin vastaajien liikunta-aktiivisuutta yleisesti ja kuinka usein ja missä eri liikuntapaikoilla vastaajat ovat liikkuneet viimeisen 12 kuukauden aikana. Kysymyksillä 10–11 kysyttiin, mitkä asiat lisäävät liikuntapaikkojen käyttöä ja Hollolan kunnan liikuntatoimen kunnossapitopalveluiden tasoa tällä hetkellä.

Kysymyksellä 12 selvitettiin vastaajilta, mistä he saavat tietoa liikuntapalveluista tällä hetkellä ja kysymyksellä 13 selvitettiin mistä vastaajat haluaisivat saada tietoa liikuntapalveluista tulevaisuudessa. Kysymyksillä 14–15 kysyttiin vastaajilta asioita, joihin kunnan tulisi panostaa nykyistä enemmän. Kysymys 14 oli asteikkokysymys ja kysymys 15 avoin kysymys, johon vastaajilta pyydettiin kehittämisehdotuksia.

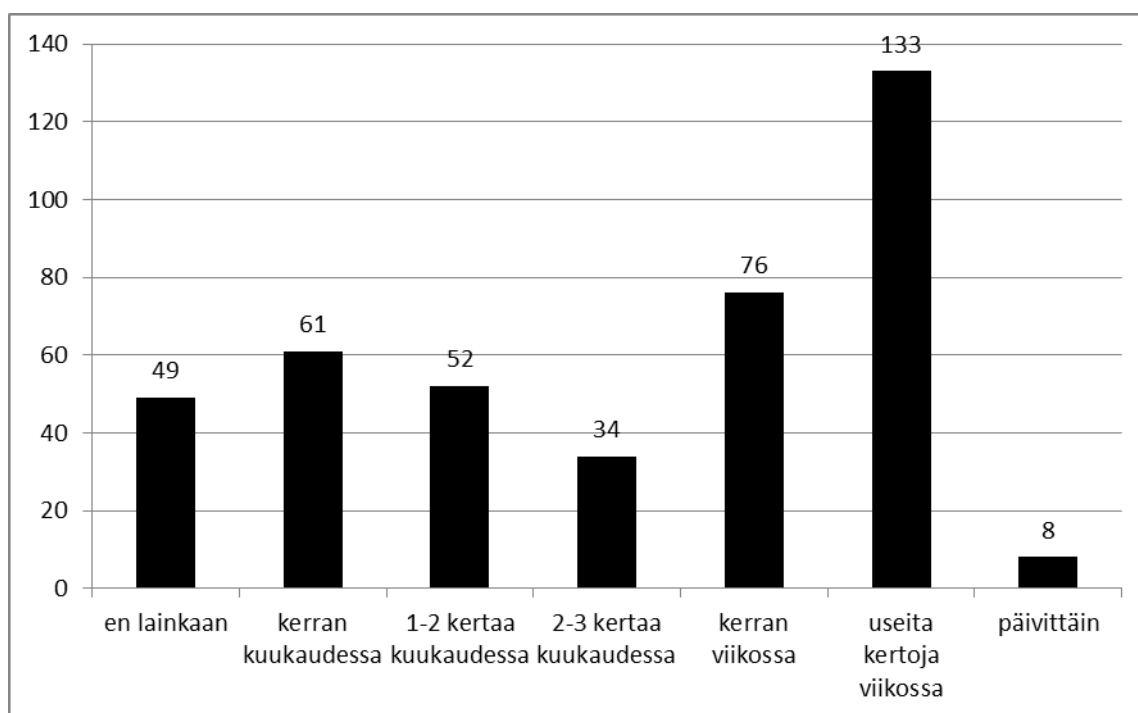
7.4 Tilastolliset tarkastelut

Vastauksia analysoitiin excel-taulukonlaskentaohjelmalla. Luokitteluasteikkoisten muuttujien osalta tulokset tarkasteltiin absoluuttisina ja suhteellisina frekvensseinä. Asteikkokysymysten osalta tulokset esitettiin keskiarvoina. Asteikossa pienin arvo oli yksi (1) täysin eri mieltä, kaksi (2) jokseenkin eri mieltä, kolme (3) jokseenkin samaa mieltä ja neljä (4) täysin samaa mieltä. Taustamuuttujien yhteyttä riippuviin muuttujiin testattiin khin neliö-testillä.

8. Tulokset

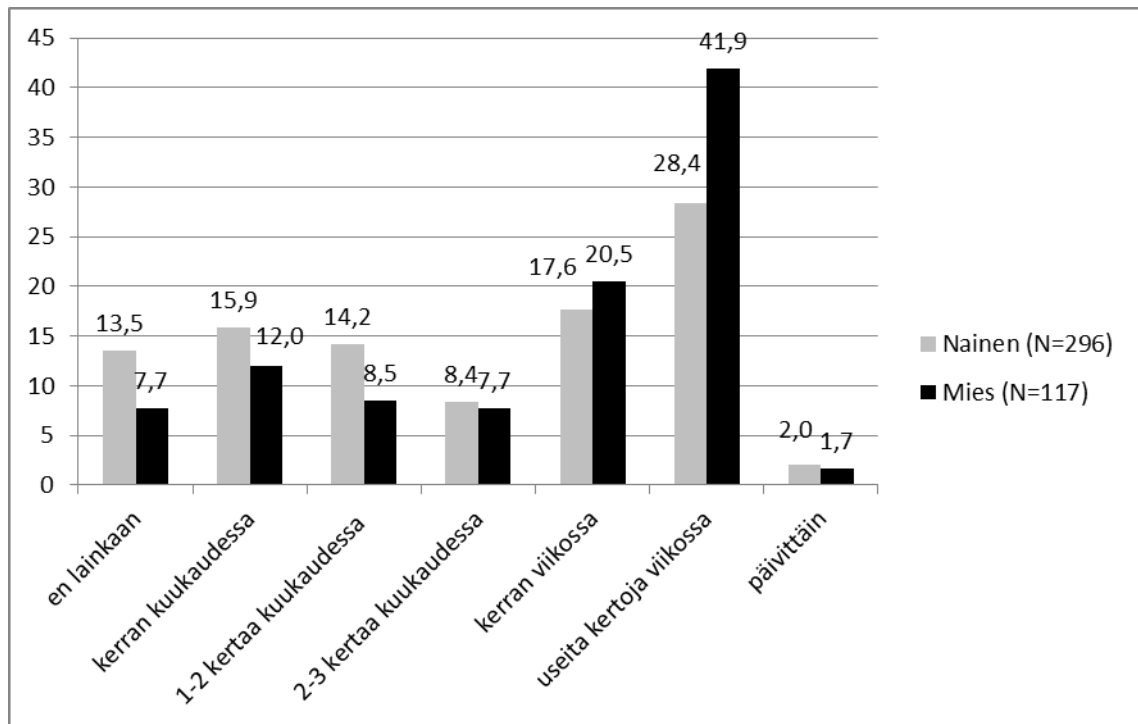
8.1 Hollolan kunnan ylläpitämien liikuntapaikkojen käyttö viimeisen 12 kuukauden aikana

Kyselyyn vastasi yhteensä 413 henkilöä, joista naisia oli 296 ja miehiä 117. Kuvion 6 mukaan liikuntapaikkojen vakiokäyttäjäjoukon (kerran viikossa tai useammin liikuntapaikkoja käyttävien) osuus on vähän yli puolet 52,5 % vastaajista. Epäsäännöllisemmin (harvemmin kuin kerran viikossa) liikuntapaikkoja käyttävien osuus on hieman alle puolet kaikista vastaajista.

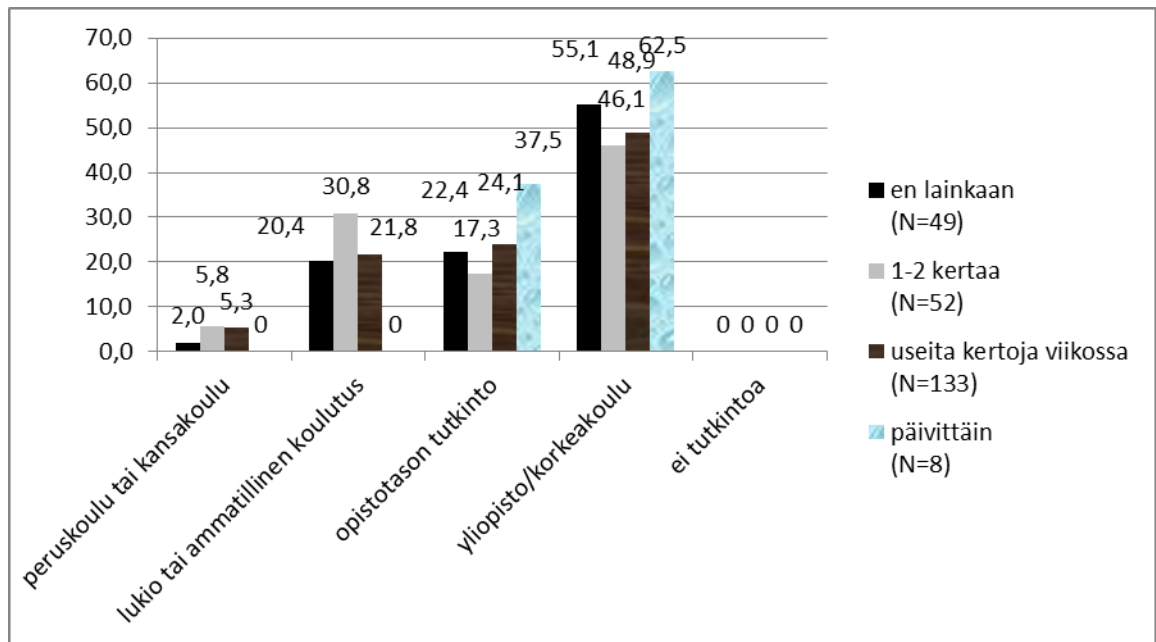
Kuvio 6. Vastaajien jakauma sen mukaan kuinka usein he käyttivät liikuntapaikkoja viimeisen 12 kk aikana

Kuvion 7 mukaan liikuntapaikkojen vakiokäyttäjäjoukosta (kerran viikossa tai useammin liikuntapaikkoja käyttävien) miesten osuus (64,1 %), kun naisten osuus jäi alle 50 %:n. Epäsäännöllisemmin (harvemmin kuin kerran viikossa) liikuntapaikkoja käyttäviä naisia on hieman yli puolet (52 %) ja miehiä alle 40 % vastaajista.

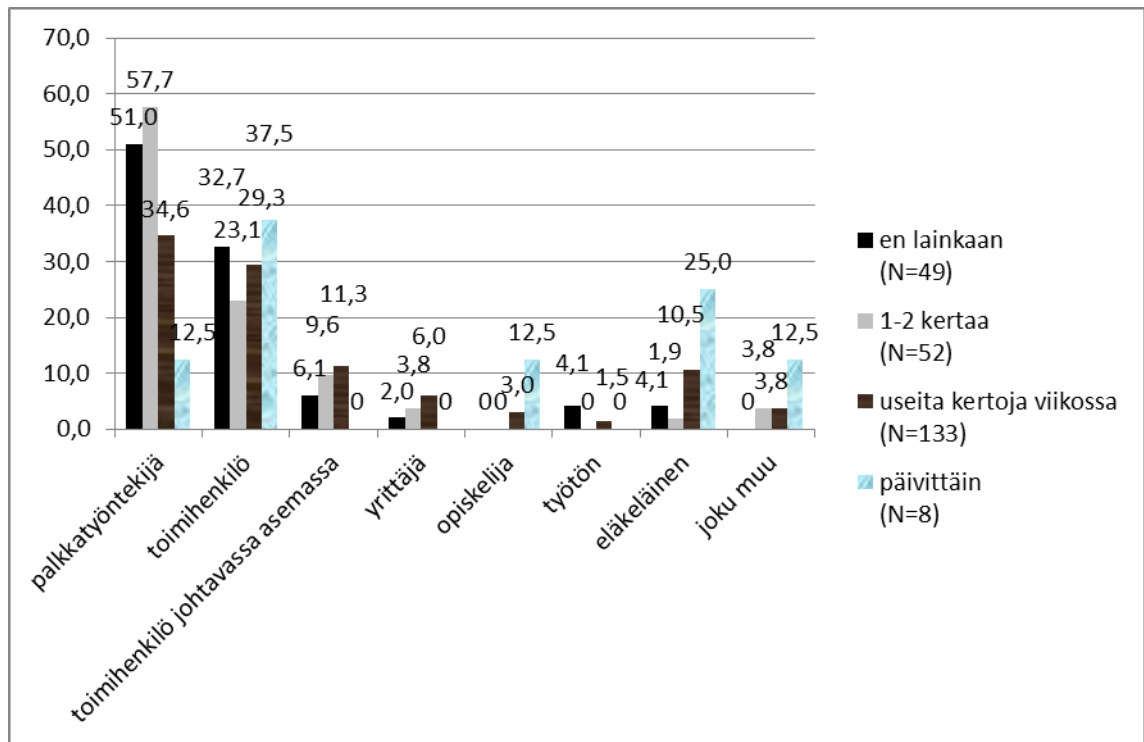
Kuvio 7. Vastaajien sukupuolen yhteys (%-osuudet) liikuntapaikkojen käyttöön viimeisen 12 kk aikana

Yliopisto / korkeakoulun käyneiden joukko on aktiivisimpia Hollolan kunnan ylläpitämien liikuntapaikkojen käyttäjiä viimeisen 12 kuukauden aikana. Useita kertoja viikossa liikuntapaikkoja käyttäneistä (N=133) yliopisto / korkeakoulun käyneiden osuus on 48,9 %. Vähiten Hollolan kunnan liikuntapaikkoja viimeisen vuoden aikana on käyttänyt peruskoulun tai kansakoulun käyneiden joukko. Useita kertoja viikossa tai useammin liikuntapaikkoja heistä on käyttänyt ainoastaan 2 % vastaajista.

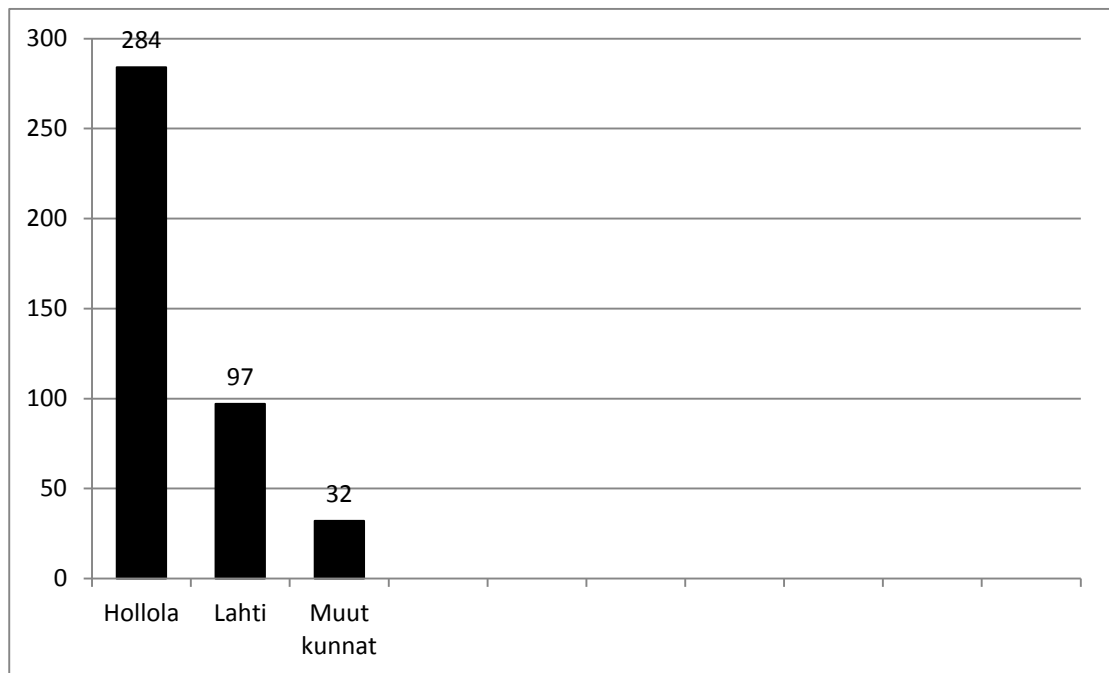
Kuvio 8. Vastaajien koulutuksen yhteys (%-osuudet) liikuntapaikkojen käyttöön viimeisen 12 kk aikana

Palkkatyöntekijät ja toimihenkilöt ovat aktiivisimpia Hollolan kunnan liikuntapaikkoja käyttäjiä viimeisen 12 kuukauden aikana verrattaessa muihin ammattiryhmiin. Useita kertoja viikossa (N=133) liikuntapaikkoja on palkkatyöntekijöistä käyttänyt 47,1 % ja toimihenkilöistä 29,3 %. Johtavassa asemassa olevat toimihenkilöt, yrittäjät ja eläkeläiset ovat käyttäneet liikuntapaikkoja suhteellisen aktiivisesti viimeisen 12 kuukauden aikana mutta heidän osuutensa kaikista vastaajista oli suhteellisen pieni. Opiskelijat, työttömät ja joku muun ammattiryhmän vastaajat eivät olleet juurikaan käyttäneet Hollolan kunnan ylläpitämiä liikuntapaikkoja viimeisen 12 kuukauden aikana.

Kuvio 9. Vastajien ammatin yhteys (%-osuudet) liikuntapaikkojen käyttöön viimeisen 12 kk aikana

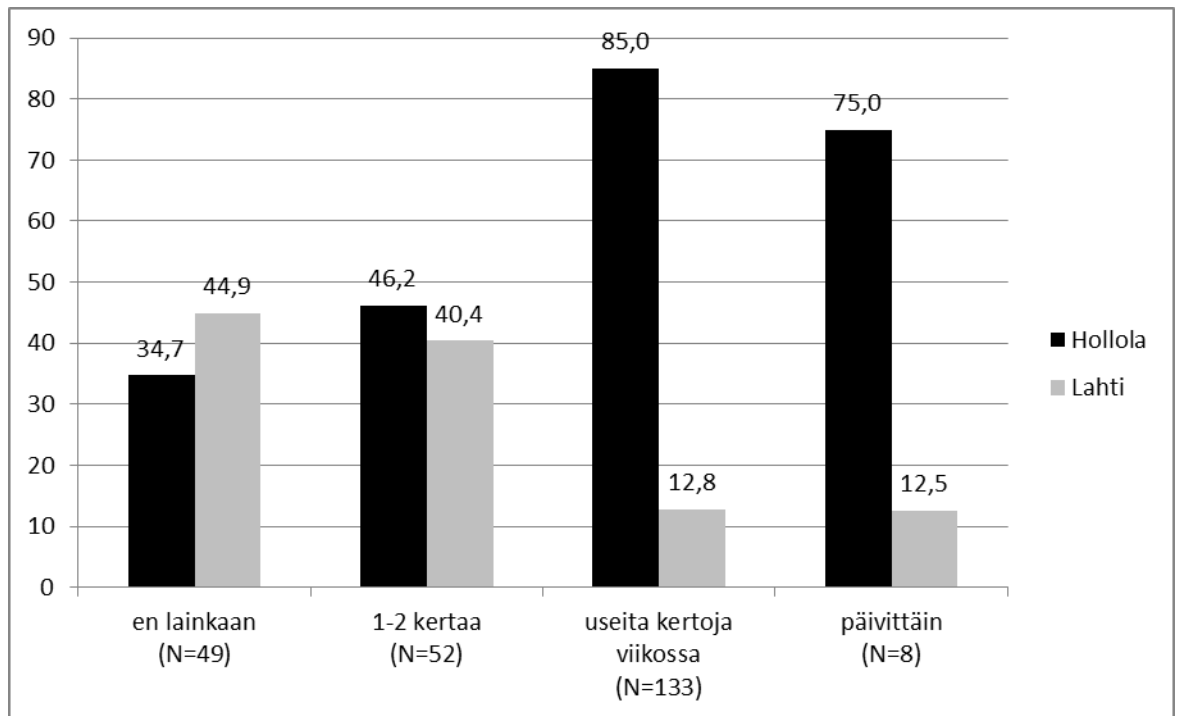
Kyselyyn vastanneista hollolaisia oli 284, lahtelaisia 97 ja muista kunnista yhteensä 32 vastaajaa. Muiden kuntien vastaajista suurin joukko 9 oli kärköläisiä, 4 nastolalaisia ja 3 hämeenkoskelaisia.

Kuvio 10. Vastaajien kotikuntien jakautuminen liikuntapaikkojen käyttöön viimeisen 12 kk aikana

Kuvion 11 mukaan Hollolassa asuvat ovat käyttäneet kunnan ylläpitämiä liikuntapaikkoja viimeisen 12 kuukauden aikana lahtelaisia enemmän. Useita kertoja viikossa (N=133) hollolalaisista on käyttänyt 85 % ja lahtelaisista 12,8 % vastaajista. 1-2 kertaa viikossa (N=52) liikuntapaikkoja on käyttänyt lähes yhtä paljon sekä hollolalaiset (46,2 %) ja lahtelaiset (40,4 %) kyselyyn vastanneet.

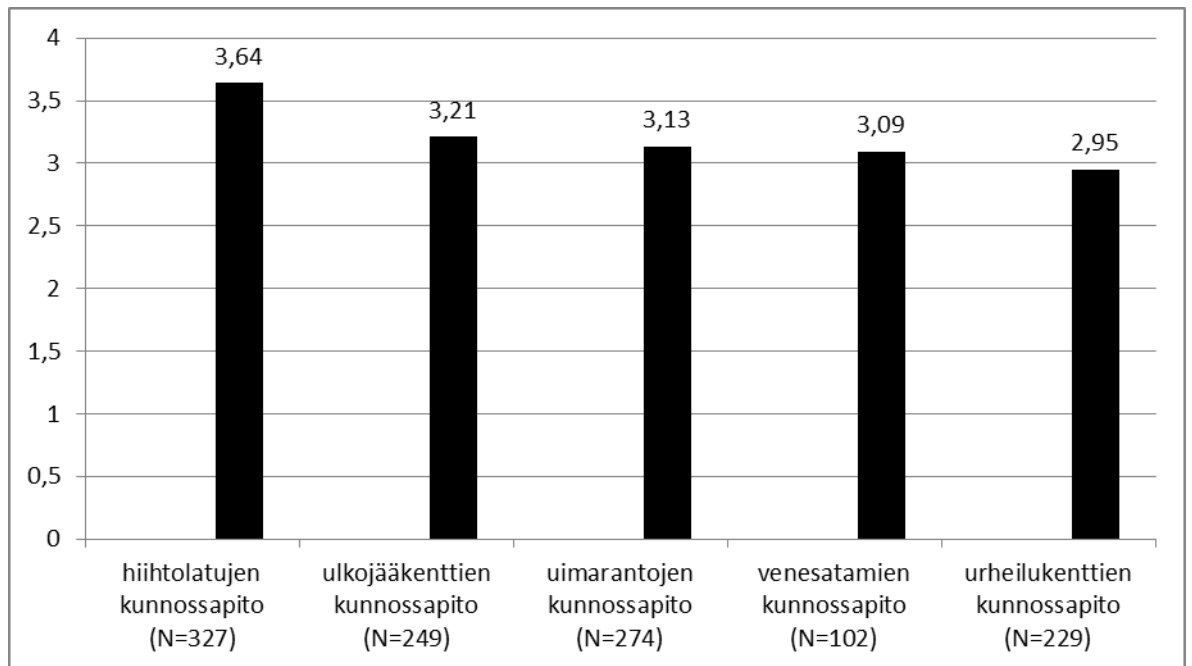

Kuvio 11. Vastaajien asuinpaikan (Hollola-Lahti) yhteys (%-osuudet) liikuntapaikkojen käyttöön viimeisen 12 kk aikana

8.2 Vastaajien arvio Hollolan kunnan ylläpitämistä liikuntapaikoista ja liikuntapalveluista

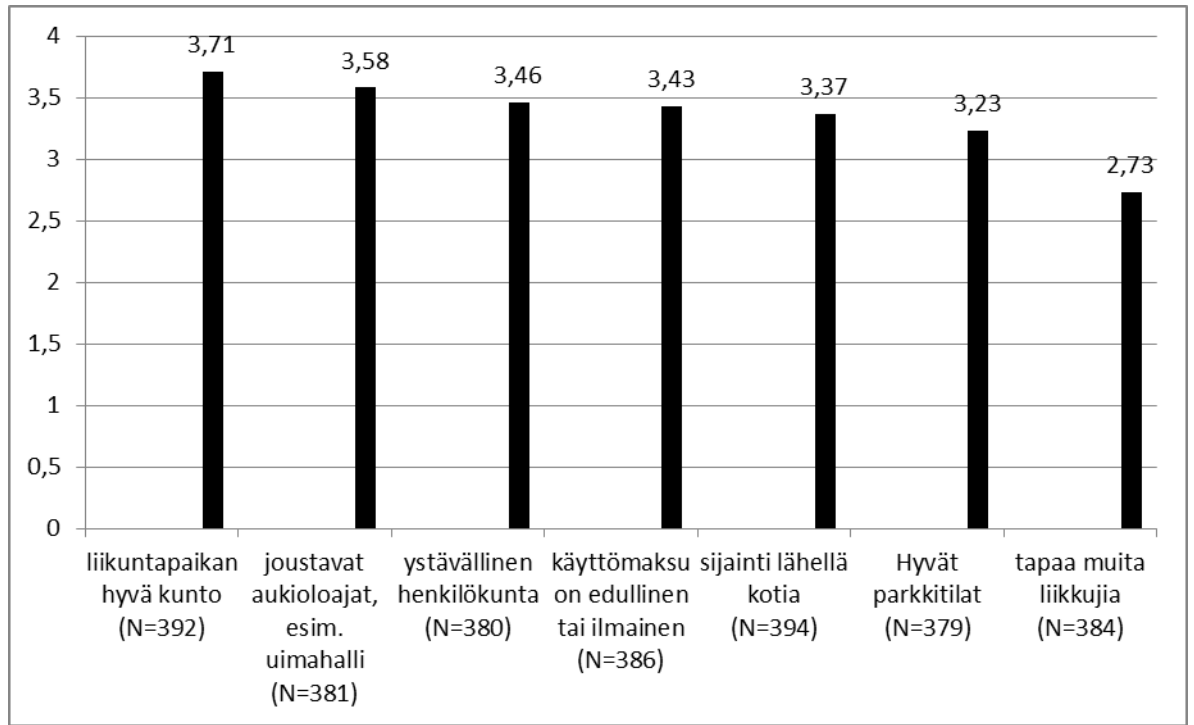
Vastaajilta kysyttiin asteikkokysymyksellä Hollolan kunnan liikuntapaikkojen kunnossapitopalveluista ja tuloksien mukaan vastaavat ovat tyytyväisimpiä hiihtolatuksen kunnossapitoon (arvo 3,64 on laskettu keskiarvo vastaajien vastauksista).

Myös ulkojääkenttien (arvo 3,21) ja uimarantojen (arvo 3,13) kunnossapitoon vastaajat ovat suhteellisen tyytyväisiä. Vähiten tyytyväisiä ollaan urheilukenttien kunnossapitoon, jonka arvo on 2,95. Venesatamien kunnossapitopalveluita (arvo 3,09) arvioitaessa tulee ottaa huomioon, että 413:sta kyselyyn vastanneista ainoastaan 102 henkilöä vastasi tähän kysymykseen.

Kuvio 12. Vastaajien arvio Hollolan kunnan ylläpitämien liikuntapaikkojen kunnossapidosta

Vastaajilta kysyttiin asteikkokysymyksellä tekijöitä, jotka lisäävät liikuntapaikan käyttöä. Tuloksien mukaan liikuntapaikkojen käyttöä lisää eniten liikuntapaikan hyvä kunto (arvo 3,71 on laskettu keskiarvo vastaajien vastauksista). Tärkeinä tekijöinä liikuntapaikan käytön lisäämiseen vastaajat pitävät myös liikuntapaikan joustavia aukioloaikoja (arvo 3,58), liikuntapaikan ystävällistä henkilökuntaa (arvo 3,46), liikuntapaikan edullista käyttöä (arvo 3,43) ja liikuntapaikan lyhyttä etäisyyttä kotoa (arvo 3,37). Tuloksien mukaan vähiten liikuntapaikan käyttöön vaikuttaa se, että siellä tapaa muita liikkuja (arvo 2,73).

Kuvio 13. Liikuntapaikkojen käyttöä lisäävät tekijät vastaajien mielestä

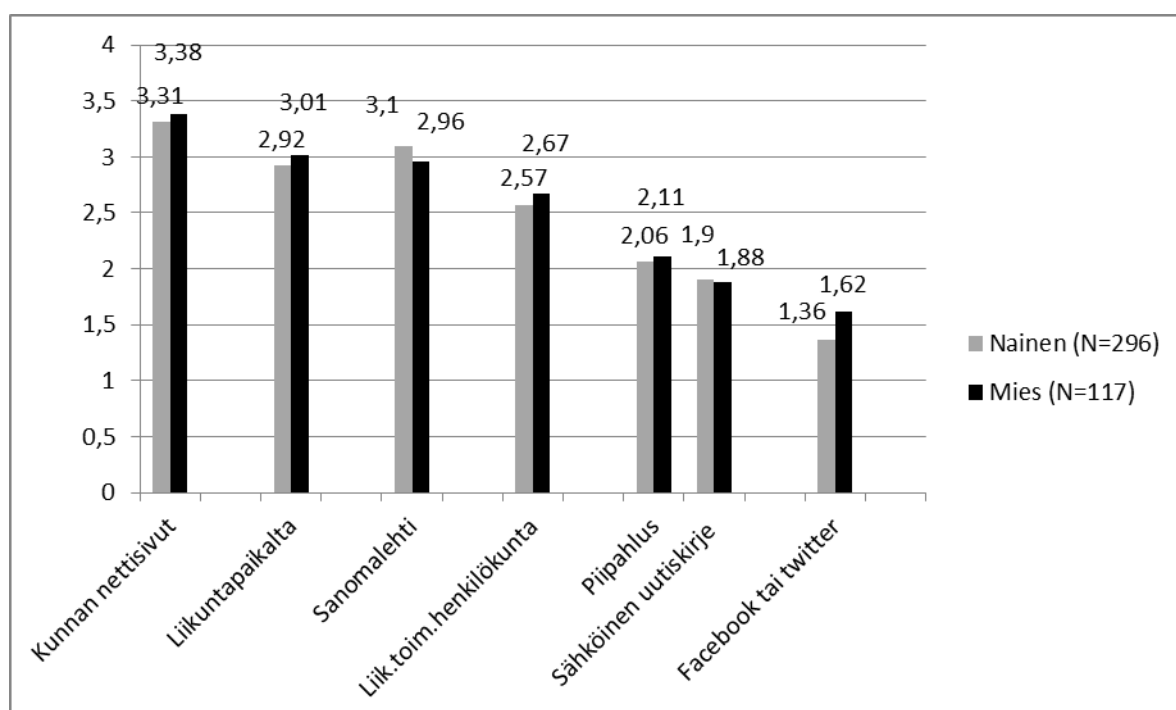
Taustamuuttujien yhteistä riippuvuus muuttujia testattiin khin neliö-testillä. Selvitimme sukupuolen ja asuinpaikan (Hollola-Lahti) yhteyttä Hollolan kunnan ylläpitämiin liikuntapalveluihin.

Vastaajien sukupuolella ja asuinpaikalla (Hollola-Lahti) ei ollut yhteyttä siihen miten he arvioivat luonnonjääkenttien, hiihtolatujen, uimarantojen, urheilukenttien tai venesatamien kunnossapitoa ($P > 0.05$).

8.3 Hollolan kunnan liikuntapalveluiden tiedottaminen

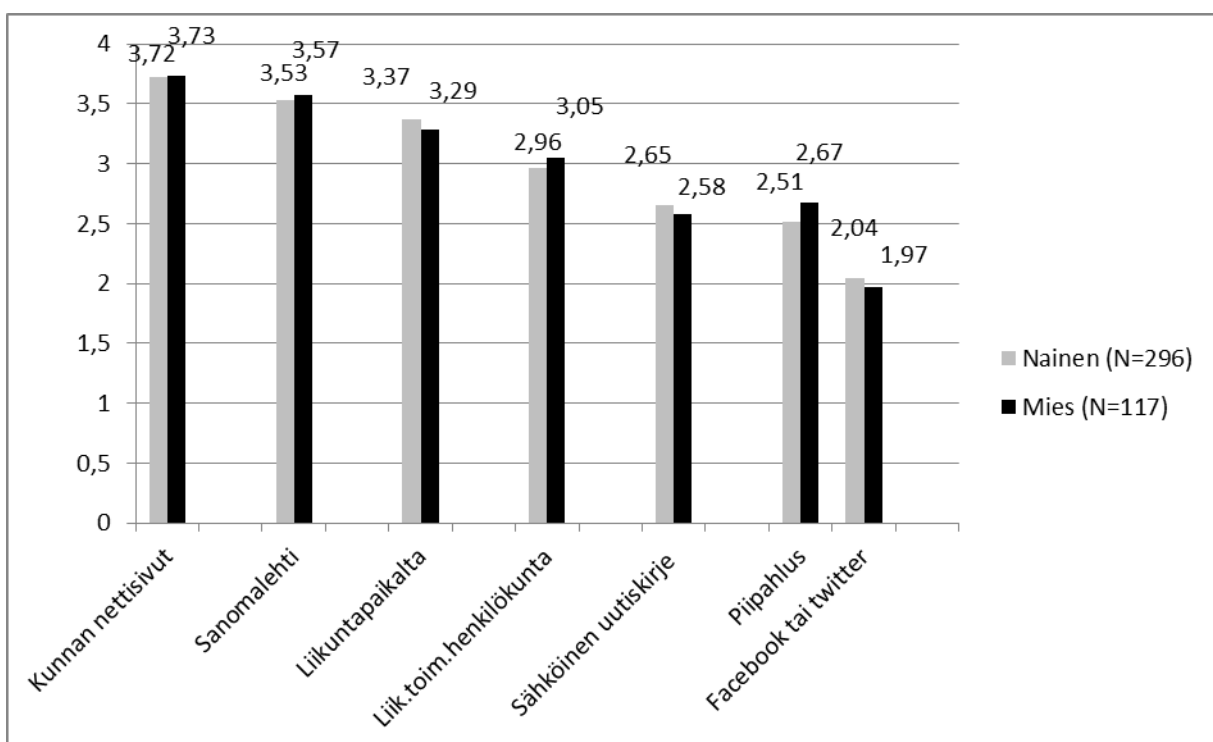
Vastaajilta kysyttiin asteikkokysymyksellä mistä he saavat parhaiten tietoa Hollolan kunnan tarjoamista liikuntapalveluista. Tuloksien mukaan miehet (arvo 3,71 on laskettu keskiarvo vastaajien vastauksista) ja naiset (arvo 3,31) saavat parhaiten tiedon Hollolan kunnan internetsivujen kautta. Liikuntapaikkojen käyttäjät saavat hyvin tietoa liikuntapalveluista myös suoraan liikuntapaikalta esimerkiksi liikuntapaikan ilmoitustaululta ja sanomalehdestä.

Liikuntapalveluiden käyttäjät saavat vähemmän tietoa palveluista sähköisen uutiskirjeen ja sosiaalisen median kautta. Hollolan kunnan yhteispalvelupiste Piipahlus on myös liikuntapalveluiden käyttäjille suhteellisen vieras paikka hakea tietoa liikuntapalveluista.

Kuvio 14. Vastaajien arviot neliportaisella asteikolla sukupuolittain siitä, miten he hakevat tiedon Hollolan kunnan liikuntapalveluista

Vastaajilta kysyttiin asteikkokysymyksellä mistä he haluaisivat jatkossa saada tietoa Hollolan kunnan tarjoamista liikuntapalveluista. Tuloksien mukaan sekä naiset (arvo 3,72 on laskettu keskiarvo vastaajien vastauksista) että miehet (arvo 3,73) haluaisivat jatkossa saada tiedon Hollolan kunnan liikuntapalveluista Hollolan kunnan internetsivujen kautta. Tuloksien mukaan liikuntapalveluiden käyttäjät haluaisivat kunnan internetsivujen lisäksi saada palveluista tietoa sanomalehdestä ja suoraan liikuntapaikalta. Vähiten tärkeänä tiedotuskanavana liikuntapalveluiden käyttäjät pitivät tiedottamista sähköisen uutiskirjeen tai sosiaalisen median välityksellä.

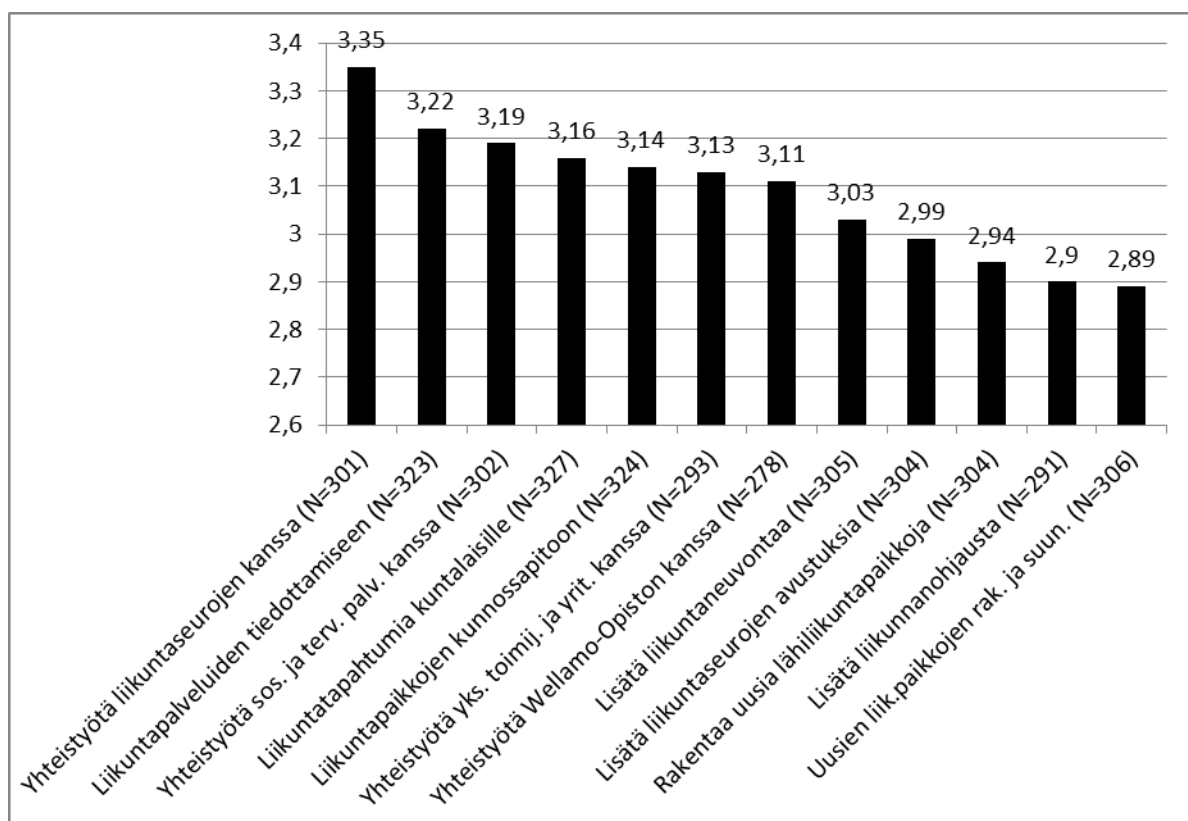

Kuvio 15. Vastaajien arviot neliportaisella asteikolla sukupuolittain siitä, mistä he haluaisivat jatkossa tietoa Hollolan kunnan liikuntapalveluista

8.4 Hollolan kunnan liikuntapalveluiden kehittäminen

Vastaajilta kysyttiin asteikkokysymyksellä mihin liikuntaan liittyviin asioihin Hollolan kunnan tulisi panostaa nykyistä enemmän. Tuloksien mukaan eniten pitäisi yhteistyötä liikuntaseurojen kanssa lisätä nykyisestä, (arvo 3,35 on laskettu keskiarvo vastaajien vastauksista). Hollolan kunnan tulisi myös panostaa nykyistä parempaan liikuntapalveluiden tiedottamiseen (arvo 3,22), lisätä yhteistyötä sosiaali- ja terveystoimialan kanssa

(arvo 3,19) ja järjestää nykyistä enemmän liikuntatapahtumia kuntalaisille (arvo 3,16). Vähemmän tärkeänä pidetään liikuntaseurojen avustusmäärärahojen lisäämistä nykyisestä (arvo 2,99), uusien lähiliikuntapaikkojen rakentamista (arvo 2,94), nykyisten liikunnanohjauspalveluiden lisäämistä (2,9) ja panostamista uusien liikuntapaikkojen rakentamiseen ja suunnitteluun (arvo 2,89).

Kuvio 16. Vastaajien liikuntapalveluiden kehittämisehdotukset

Kyselyyn vastanneilta kysyttiin avoimella kysymyksellä kehittämisehdotuksia Hollolan kunnan liikuntapalveluihin. Kysymys oli vapaaehtoinen ja siihen vastasi yhteensä 140 henkilöä 413 vastaajasta. Kehittämisehdotuksia tuli vastaajilta paljon ja vastauksista nousi esille seuraavia asioita:

Yleisurheilukenttä Heinsuon Urheilukeskukseen, koska nykyinen Kukonkoivun yleisurheilukenttä on huonossa kunnossa ja kentän sijainti on kaukana Salpakankaan kuntakeskuksesta.

Uimahallin aukioloaikoja toivotaan pidemmiksi, varsinkin viikonloppuina. Uimahallin yhteydessä olevan kuntosalin ja allastilojen laajentamista, koska nykyisellä käyttöasteella tilat ovat käyneet ahtaiksi.

Avantouimareiden olosuhteisiin toivotaan parannuksia. Nykyinen pukeutumistila Vähä-Tiilijärven uimarannalla on huonossa kunnossa, lisäksi toivotaan pientä upotuskylmäalasta kesäkäyttöön ja uimahalliin erillistä kylmäallasta.

Kehittämissuunnitelmassa nousi esille koiralatu 1-2 km Työtjärven jäälle, Salpakankaan ala-asteen kuntoradan pidentäminen nykyisestä 1,5 km, latuyhteys suoraan Messilän golfkentän jälkeen Tiirismaan laskettelurinteelle ”Antsankiemuroiden” yläpään sekä latuja lisää Kalliolan ja Paimelan suuntaan. Useissa palautteissa myös käsiteltiin nykyisten ylläpidettävien latujen hyvää kuntoa.

Hollolan kunnan tulisi selkeyttää ja parantaa liikuntapalveluista tiedottamista. Esimerkiksi kunnan internetsivut olisi saatava kuntoon.

Hollolan Vesikansan alueelle toivotaan myös nykyistä enemmän liikuntatarjontaa kunnan toimesta.

Yleisöluisteluvuoroja toivottiin lisää jäähalliin.

Uimarantapalveluiden kehittämistä pidettiin tärkeänä.

Ohjattua liikuntaa tulisi lisätä varsinkin ikääntyville ihmisille.

Lainattavien liikuntavälineiden määrää toivottiin lisättävän kirjastossa hieman nykyistä enemmän.

9. Pohdinta

Tämän kehittämistyön päälöydöksenä voidaan pitää sitä, että Hollolan liikuntatoimen tulisi lisätä nykyisestä yhteistyötä liikuntaseurojen kanssa. Kuntien ja kolmannen sektorin yhteistyön kehittäminen edellyttää riittäviä taloudellisia ja muita resursseja sekä kunnissa että kolmannen sektorin yhteisöissä, molemminpuolista yhteistyöhalukkuutta sekä tavoitteiden kohtaamista. (Heikkinen 2010, 186.)

Yhteistyömuotoja ovat tällä hetkellä liikuntaseurojen kanssa muun muassa suorat ja välittömät avustukset toiminnan tukemiseen, yhteistyö- tai kumppanuussopimukset, joilla kunta ostaa liikuntaseuralta työpanosta. Liikuntaseurojen edustajat ovat myös kokeneet tärkeäksi kunnan ja liikuntaseurojen väliset kokoukset, joissa käsitellään ajankohtaisia asioita, jotka vaikuttavat heidän toimintaan. Tämä on ollut tärkeä keskustelufoorumi kunnan ja liikuntaseurojen välillä, koska Hollolassa ei ole omaa liikuntalautakuntaa vaan liikunta-asioista päättää tekninen lautakunta. Tulevaisuuden yhteistyömuotoja voivat olla kumppanuussopimusten tekeminen nykyistä useampien liikuntaseurojen kanssa ja sitä kautta yhteistyön tiivistäminen sekä erilaisten liikuntatapahtumien järjestäminen yhteistyössä kuntalaisille. Liikuntatapahtumien järjestäminen nykyistä enemmän nousi esille myös kehittämissuunnitelmissa. Opiskelijat, työttömät ja joku muun ammattiryhmän vastaajat käyttivät hyvin vähän Hollolan kunnan liikuntapaikkoja viimeisen 12 kuukauden aikana ja näiden käyttäjäryhmien liikunta-aktiivisuuden lisäämiseen liikuntaseuroilla on tärkeä rooli. Liikuntaseuroilla on mahdollista saada toimintansa pariin uusia kohderyhmiä ja sen avulla monipuolistaa toimintaa nykyisestä. Näiden kohderyhmien liikuttamiseen on mahdollista hakea erilaisia hanketukia ja niiden avulla toiminta saadaan pyörimään ja siitä on myös mahdollista liikuntaseuran saada pientä taloudellista hyötyä.

Toisena tärkeänä tekijänä tuloksista nousi esille liikuntapalveluiden tiedottamisen kehittäminen. Tuloksien mukaan liikuntapalveluista haetaan eniten tietoa internetsivujen lisäksi sanomalehdistä ja suoraan liikuntapaikalta joko henkilökunnalta tai ilmoitustaululta. Näiden kautta vastaajat toivovat tietoa saavan jatkossakin. Vähiten tietoa liikuntapalveluista vastaajat osasivat hakea Hollolan kunnan Yhteispalvelupiste Püüpahluksen, sähköisen uutiskirjeen ja sosiaalisen median kautta. Tiedottaminen ja viestintä ovat

laajempi kokonaisuus, joka vaikuttaa koko organisaation toiminnan onnistumiseen. Nämä asiat on myös huomioitu uudessa Hollolan kunnan strategiassa, jossa vahvistettiin yhdeksi kriittiseksi menestystekijäksi asiakaslähtöisyys ja keskeisenä toimenpiteenä on sähköisten palvelujen hyödyntäminen. (Hollolan kuntastrategia 2025, 2013.)

Tiedottamisen näkökulmasta haasteellisia kohderyhmiä ovat ainakin nuoret ja ikäihmiset. Nuorten osalta on tärkeää saada kunnan internetsivut tehtyä niin houkutteleviksi, että myös tämä kohderyhmä löytää ne ja sitä kautta pääsee liikuntapalveluiden pariin. Ikäihmisten kohdalla haasteet ovat hyvin erilaiset. Miten tavoittaa vanhukset, jotka eivät käytä tietokonetta? Miten internetsivuista tehdään helppokäyttöiset kaikille eri kohderyhmille?

Liikuntapalveluiden kehittämisehdotuksissa nousi tärkeänä esille sosiaali- ja terveystoimialan yhteistyön lisääminen. Terveytensä kannalta liian vähän liikkuvien arvioidaan aiheuttavan 300–400 miljoonan euron kustannukset vuosittain ja yli puolet kustannuksista tulee sairauspoissaoloista ja työn tuottavuuden heikkenemisestä. (Fogelholm, Paronen & Miettinen 2007, 4.) Hollolan liikuntatoimi tekee tällä hetkellä sosiaali- ja terveystoimialan kanssa yhteistyötä fysioterapiayksikön kanssa sekä antaa liikuntaneuvontaa kuntalaisille. Liikuntaneuvonnan tavoitteena on edistää ihmisten terveyttä. Liikuntaneuvojalle ovat tervetulleita terveytensä kannalta liian vähän liikkuvat ja diabetesriskissä olevat henkilöt. Fysioterapiayksikön kanssa liikuntatoimi pitää yhteistyössä fysioterapian jatkoryhmiä, joihin osallistuvat henkilöt fysioterapiakuntoutus jakson jälkeen. Tämä on tärkeä välivaihe monelle henkilölle ennen siirtymistä kunnan, Wellamo-Opiston tai liikuntaseurojen tarjoamiin liikuntaryhmiin. Yhteistyötä voidaan ja pitääkin entisestään tiivistää sosiaali- ja terveystoimialan eri osastojen kanssa, koska onnistuneella yhteistyöllä voidaan saavuttaa huomattavia säästöjä kunnan terveystoimien osalta. Pohdinnan ja osittain neuvotteluiden alla ovat fysioterapian jatkoryhmien lisääminen nykyisestä, liikuntaneuvonta vastaanottoaikojen lisääminen sekä yhteistyön aloittaminen vanhuspalveluiden asumisyksikön kanssa.

Kysely tavoitti aktiivisesti Hollolan kunnan ylläpitämiä liikuntapaikkoja käyttäneet, koska tuloksien mukaan kerran viikossa tai sitä useammin liikuntapaikkoja oli viimeisen 12 kuukauden aikana käyttänyt 217 kyselyyn vastannutta. Tulosta voidaan pitää odotettu-

na, koska kehittämistyön tavoitteena on kehittää Hollolan kunnan liikuntapalveluita ja parhaita asiantuntijoita siihen ovat palveluiden aktiiviset käyttäjät. Hieman yllättävänä sen sijaan voidaan pitää 49 vastaajan joukkoa, jotka eivät olleet käyttäneet liikuntapaikkoja viimeisen vuoden aikana. Kuinka luotettavina voidaan pitää heidän antamia kehittämissuhteita ilman viimeisen vuoden käyttäjäkokemuksia?

Liikuntapaikkojen vakiokäyttäjistä (kerran viikossa tai useammin liikuntapaikkoja käyttävien osuus) on 52,5 % kyselyn vastaajista. Miehiä liikuntapaikkojen vakiokäyttäjäjoukosta on 64,1 % ja naisia hieman alle 50 %. Aikuisväestön terveyskäyttäytymistutkimus (AVTK) on vuosittain tehtävä postikysely 5000–6000 satunnaisotoksella valitulle iältään 15–64-vuotiaalle Suomen kansalaiselle. Tutkimus kuvaa vapaa-ajan liikunnan muuttumista lähes kolmenkymmenen vuoden ajalta. Naisten osalta vähintään kaksi kertaa viikossa liikuntaa harrastavien osuus on koko ajan kasvanut. Tämän kehittämistyön tulokset osoittivat myös osittain saman suuntauksen. Suurin joukko (28,4 %) kyselyyn vastanneista naisista (N=296) on käyttänyt Hollolan kunnan liikuntapaikkoja useita kertoja viikossa viimeisen vuoden aikana. Miesten osalta vapaa-ajan liikunnan harrastamisen yleistyminen oli selkeää, mutta vähäisempää kuin naisilla tutkimuksen ensimmäisen 15 vuoden aikana. Viimeisen kymmenen vuoden aikana miesten liikunnan harrastaminen ei ole enää yleistynyt. Tämän kehittämistyön tulokset osoittavat miesten osalta eri suuntausta, koska kyselyyn vastanneista miehistä (N=117) on käyttänyt viimeisen vuoden aikana Hollolan kunnan liikuntapaikkoja useita kertoja viikossa 41,9 %. (Fogelholm ym. 2007, 41.)

Kehittämistyön tuloksien mukaan enemmän koulutetut olivat käyttäneet Hollolan kunnan liikuntapaikkoja viimeisen vuoden aikana vähemmän koulutettuja enemmän. Yliopisto tai korkeakoulun käyneet olivat aktiivisimpia useita kertoja viikossa Hollolan liikuntapaikkojen käyttäviä. Eri ammattiryhmistä puolestaan toimihenkilöt ja palkkatyöntekijät olivat käyttäneet liikuntapaikkoja muita ammattiryhmiä enemmän. Aikuisväestön terveyskäyttäytymistutkimuksessa 2005 yrittäjät ja toimihenkilöt ilmoittivat, että rasittavat itseään muita sosioekonomisia ryhmiä yleisimmin fyysisesti vapaa-aikana. Sen sijaan tiedot vähintään kahdesti viikossa vapaa-ajan liikuntaa vähintään puoli tuntia kerrallaan harrastavista aktiivisempia ovat työikäiset työelämän ulkopuolella olevat, kuten esimerkiksi työttömät, opiskelijat ja eläkeläiset. (Fogelholm ym. 2007, 62–63.)

Tämän kehittämistyön tulosten eroavaisuuden aikuisväestön terveystietoisuustutkimukseen selittää palkkatyöntekijöiden ja toimihenkilöiden aktiivinen vastaaminen kyselyyn. Yrittäjät, opiskelijat, työttömät sekä vähemmät koulutetut vastasivat kyselyyn kaikista ryhmistä vähiten eli heitä kysely ei ole tavoittanut toivotulla tavalla. Tähän syynä voi olla se, että henkilökohtaisella linkillä kyselyyn vastanneiden ryhmässä suurin osa oli enemmän koulutettuja ja aktiivisemmin Hollolan kunnan liikuntapaikkoja viimeisen vuoden aikana käyttäneitä. Tämän lisäksi Hollolan kunnan internetsivuilta kyselyn aukioloajan ollut julkinen linkki ei tavoittanut vähemmän kyselyyn vastanneita toivotulla tavalla.

Tuloksien mukaan hollolaiset, jotka myös vastasivat kyselyyn aktiivisimmin (N=284), käyttivät muiden kuntien asukkaita aktiivisemmin oman kunnan ylläpitämiä liikuntapaikkoja viimeisen vuoden aikana. Tämä tulos oli täysin ennako-odotusten mukainen. Kyselyyn toiseksi eniten vastanneita olivat lahtelaiset ja tulokset osoittavat, että lahtelaisista vastaajista suurin osa oli käyttänyt 0-2 kertaa viikossa viimeisen 12 kuukauden aikana Hollolan kunnan liikuntapaikkoja. Selittävinä tekijöinä tulokseen voidaan pitää lahtelaisten aktiivista Hollolan uimahallin ja jäähallin käyttöä sekä talvikaudella Salpausselän alueen hiihtolatuja, jotka kiertävät sekä Lahden kaupungin että Hollolan kunnan maastoissa.

Liikuntapaikan hyvä kunto lisäsi saatujen tuloksien mukaan eniten sen käyttöä. Erityisen hyvin vastaajien mielestä Hollolan kunta on onnistunut hiihtolatuksen kunnossapidossa, johon oltiin kaikista tyytyväisimpiä. Selittäviä tekijöitä voivat olla riittävän hyvät taloudelliset resurssit, ammattitaitoiset latukoneiden kuljettajat sekä monipuolinen hiihtolatuverkosto. Hollolan kunta on varannut määrärahaa vuodelle 2014 hiihtolatuksen ja ulkoilureittien kunnossapitoon 85800,00 euroa, joka on noin 3,9 euroa asukasta kohden. Huomionarvoista on myös se, että Suomen suurin massahiihtotapahtuma Finlandia-hiihto hiihdetään vuosittain osaksi Hollolan kunnan laduilla. Hollolan kunta omistaa kaksi latukonetta, joilla ylläpidetään yhteensä lähes 100 kilometrin latuverkostoa. (Hollolan kunta, 2013, päätöspöytäkirja.)

Liikuntapaikan joustavat aukioloajat sekä ystävällistä henkilökuntaa pidettiin myös kyselyyn vastanneiden mielestä liikuntapaikan käyttöä lisäävinä tekijöinä. Hollolan kunnan

ylläpitämä uimahalli ja jäähalli ovat ennen kaikkea ne liikuntapaikat, joissa nämä asiat korostuvat. Luonnonjääkenttien ja uimarantojen kunnossapitoon oltiin myös jokseenkin tyytyväisiä. Myös näiden osalta hyvän tuloksen selittää osaltaan monipuolinen tarjonta, ulkojääkenttiä ja kiekkokaukaloita on 12 kappaletta ja uimarantoja 10 kappaletta eri puolilla kuntaa. Sekä ulkojääkenttien että uimarantojen kunnossapitoon on tällä hetkellä käytössä riittävät taloudelliset resurssit. Osa liikuntapaikoista hoidetaan ostopalveluina ulkopuolisien yrittäjien tai urheiluseurojen toimesta, suurin osa kuitenkin kunnan omana työnä. Vähiten tyytyväisiä kyselyyn vastanneet olivat urheilukenttien kunnossapitoon. Tämän heikon tuloksena syynä on se, että Hollolan kunnassa ei ole tällä hetkellä kunnan urheilukenttää. Hollolan kunnan ainoa yleisurheilukenttä, Kukonkoivu, on heikossa kunnossa ja vaatisi välitöntä laajamittaista peruskorjausta. Sukupuolella ja asuinpaikalla (Hollola-Lahti) ei ollut yhteyttä siihen ($P > 0.05$), miten vastaajat arvioivat liikuntapaikkojen käyttöä.

Kehittämissuunnitelmista liikuntatoimelle nousi esille keskeisesti avoimen kysymyksen osalta yleisurheilukenttä Heinsuon Urheilukeskukseen, uimahallin aukioloaikojen lisääminen nykyisestä, avantouimareiden ja uimarantapalveluiden olosuhteiden kehittäminen, ohjatun liikunnan lisääminen ikääntyville ihmisille sekä lainattavien liikuntavälineiden lisääminen kirjastoon. Heinsuon Urheilukeskus sijaitsee keskeisellä paikalla Hollolan Kuntakeskuksessa hyvien etäisyyksien päässä sekä koulujen että muiden käyttäjäryhmien näkökulmasta, joten se olisi luonnollinen sijoituspaikka uudelle yleisurheilukentälle. Uuden kentän rakentamista puoltaa tämän lisäksi se, että nykyinen Kukonkoivun yleisurheilukenttä on heikossa kunnossa ja heikon sijaintinsa vuoksi vaikeasti eri käyttäjäryhmien saavutettavissa.

Hollolan uimahalli on Päijät-Hämeen alueen suosituin uimahalli, jossa kävijöitä oli vuonna 2013 reilut 144 000. Uimahalli on avoinna vuosittain elokuusta kesäkuuhun seitsemänä päivänä viikossa. Viikonloppuina ja arkipyhäisin halli on avoinna yleisölle klo 11–17. Hollolan kunnassa laaditaan vuoden 2014 aikana palveluiden järjestämishjelma vastuualueittain ja tavoitteena on hillitä kunnan kustannusten kasvua. Järjestämishjelmassa käydään jokainen vastuualueen tuottama palvelu läpi ja selvitetään, onko sen tuottaminen tarpeellista tai lakiin perustuvaa? Tämän lisäksi mietitään onko palvelu järkevin tuottaa kunnan omana työnä vai ostopalveluna.

Palvelujen järjestämishjelman puitteissa käydään läpi nämä edellisissä kappaleissa mainitut kehittämisehdotukset. Esimerkkinä Hollolan liikuntatoimella on tällä hetkellä ylläpidettäviä uimarantoja 10 kappaletta ja hiihtolatuja ylläpidettävänä noin 100 kilometriä. Näiden palveluiden osalta selvitetään onko nykyisessä taloudellisessa tilanteessa kunnan tarkoituksenmukaista ylläpitää näin montaa uimarantaa tai noin 100 kilometriä hiihtolatuja vai käyttää vapautuneet resurssit esimerkiksi uusien ikääntyvien ohjausryhmien perustamiseen?

Asiakaslähtöisyys on yksi keskeinen asia mietittäessä sitä, pystytäänkö nykyisellä organisaatiolla vastaamaan kysyntään ja kasvaviin haasteisiin? Muutos ympäristössä vaatii myös muutosta organisaatiossa. Organisaation pitää pyrkiä keräämään ympäristöstä mahdollisimman paljon tietoa ja käytettävä korkeatasoisia analyysimenetelmiä tiedon jalostamiseksi. Ajatteluprosessin laatu lopulta ratkaisee, kuinka hyvin siinä onnistutaan. Johto luo tiedon pohjalta strategioita ja valitsee päämääriä ja väyliä valitun päämäärän saavuttamiseen ja henkilöstön tehtävänä on saattaa käytäntöön valitut päämäärät. Tällä hetkellä henkilöstöresursseja liikuntapalveluiden tuottamiseen on kohdistettu enemmän liikuntapaikkojen kunnossapitoon kuin ohjauspalveluiden tuottamiseen. Onko tämä oikea suunta myös tulevaisuudessa? (Juuti & Virtanen 2009, 23.)

Palvelujen järjestämishjelman yhteydessä pohditaan, miten liikuntapalvelut on järkevä tulevaisuudessa toteuttaa. Samassa yhteydessä on syytä pohtia myös liikunta-asioista päättävää lautakuntaa. Onko tekninen lautakunta paras ja asiantuntevin vaihtoehto päättämään liikunta-asioista? Meneekö kunnan kaavoitus ja rakennushankkeet liikunta-asioiden edelle myös päättäjien taholla? Pitäisikö tässä yhteydessä miettiä liikuntapaikkojen ylläpidon ja ohjaustoiminnan eriyttämistä toisistaan, jolloin molempien kehittäminen olisi mahdollista? Ympäröivä maailma muuttuu kovaa vauhtia koko ajan. Suomen ulkoinen toimintaympäristö vaikuttaa suoraan ja välillisesti myös kuntiin ja niiden toimintaan. (Mykkänen 2012, 8.)

Mahdollinen kuntaliitos ja sen vaikutus Hollolan kunnan liikuntapalveluihin tulevaisuudessa? Päijät-Hämeen yhdeksän kunnan erityisessä kuntajakoselvityksessä, joka tehtiin vuonna 2010, liikunta-nuorisotyöryhmässä pohdittiin erilaisia vaihtoehtoja maakunnallisten liikuntapalveluiden järjestämiseksi. Yhtenä vaihtoehtona tulivat esille isäntäkun-

tamalli ja tuottajaorganisaation olisi tässä mallissa muodostanut mukana olleet nykyiset kuntien liikuntatoimien henkilöstöt. Tuottajaorganisaatio olisi tuottanut liikunnan osalta muun muassa liikuntapaikkojen hoidon, liikuntapaikkojen suunnittelun ja rakentamisen, liikunnanohjauksen sekä liikunnan edistämisen palvelut. Tämän tyyppistä keskustelua tullaan käymään myös jatkossa, mikäli käynnissä olevan Salpausselän kuntajakoselvityksen pohjalta muodostuu uusi kunta, jossa Hollola on mukana. Tämä selvitys valmistuu viimeistään syyskuun loppuun mennessä 2014 ja mahdollinen kuntaliitosajan kohta olisi vuonna 2017. Myöhäisemmäksi ajankohdaksi liitosta ei kannata jättää, koska yhdistymisavustuksia maksetaan tähän asti ja mahdollinen uusi lainsäädäntö on voimassa. Hollolan lisäksi kuntajakoselvityksessä ovat mukana Hämeenkoski, Kärkölä, Iitti, Nastola ja Lahti. (Ratia 2014, 6.)

Tässä opinnäytetyössä käytettiin tutkimusmenetelmänä kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusta ja kyselylomakkeessa oli lisäksi pari laadullista kysymystä, joiden avulla pyrittiin saamaan hieman yksityiskohtaisempaa tietoa vastaajilta. Tutkimuksen arviointiin liittyy käsitteet luotettavuus ja pätevyys. Kaikissa tutkimuksissa pyritään arvioimaan tehdyn tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä. Tutkimuksen luotettavuudella tarkoitetaan tulosten toistettavuutta ja pätevyydellä käytetyn tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoituskin mitata. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara. 1997, 231.)

Kyselylomakkeen laatimiseen käytettiin paljon aikaa ja harjoituskyselyllä testattiin, että lomake on toimiva, selkeä ja helppo vastaajien täyttää. Tämän seurauksena kyselyn vastauksista saadut raportit olivat selkeitä ja helppoja käsitellä. Yhtenä suurena onnistumisena voidaan pitää vastaajien suurta määrää, kyselyyn vastasi yhteensä 413 henkilöä. Selittäviä tekijöitä näin kattavalle otokselle voivat olla hyvin etukäteen suunniteltu kyselylomake, käytettävissä ollut laaja sähköpostiosoiteluettelo, joille kysely henkilökohtaisesti lähetettiin sekä kyselyn markkinoinnin onnistuminen yhteistyössä paikallislehti Hollolan Sanomien kanssa. Kysely tavoitti parhaiten aktiivisesti (kerran viikossa tai useammin) Hollolan kunnan liikuntapaikkoja käyttävät, joita oli 52,5 % vastaajista. Lisäksi kyselyyn vastasivat aktiivisimmin yliopisto / korkeakoulun käyneet ja palkkatyöntekijät. Selittäviä tekijöitä näihin tuloksiin voivat olla käytettävissä ollut sähköpostiosoiteluettelo, joka tavoitti parhaiten edellä mainitut vastaajaryhmät, kyselyn tarpeellisuus ja ajan kohtaisuus sekä vastaajien halu päästä vaikuttamaan Hollolan kunnan liikuntapalvelui-

den kehittämiseen. Kyselyyn vastasi vähiten peruskoulun / kansakoulun käyneet sekä eri ammattiryhmistä opiskelijat, yrittäjät ja työttömät. Tähän tulokseen johtaneita syitä voivat olla sähköpostiluettelo, joissa ei ollut edellä mainittujen vastaajaryhmien edustajia, joten heille jäi ainoaksi mahdollisuudeksi vastata kyselyyn Hollolan kunnan internetsivujen kautta. Hollolan kunnan liikuntatoimen tiedottamisen ja internetsivujen parantaminen on tämän työn tuloksissa tullut jo aikaisemmin esille ja se myös todennäköisesti osaltaan selittää ettei vähemmän kyselyyn vastanneiden kohderyhmä ole edes vierailut kunnan internetsivuilla kyselyn aukioloaikana.

Kehittämistyön tuloksien pohjalta laaditaan ehdotuksia jatkotoimenpiteiksi ja niiden saattaminen käytäntöön vaatii koko kuntaorganisaation vahvaa sitoutumista. Liikuntatoimen henkilöstön osalta se tarkoittaa nykyistä enemmän halukkuutta oppia uutta, innostusta toiminnan kehittämiseen sekä ongelmanratkaisutaitoja, joiden kautta uudet ajatukset ja ideat viedään käytännön tasolle. Uudet ideat tulisi näkyä koko liikuntatoimen tuottamien palveluiden päivittäisessä tekemisessä. Tämä tarkoittaa läpi koko liikuntatoimen organisaation johtotasolta käytännön työn tekemiseen.

10. Yhteenveto ja ehdotukset jatkotoimenpiteiksi

Jatkotutkimuksen aiheena voisi selvittää, miksi passiivisesti tai terveytensä kannalta liian vähän liikkuvat eivät liiku Hollolassa? Eikö nykyinen liikuntaympäristö Hollolan kunnan alueella houkuttele liikkumaan? Hollolan kunta voisi saada tutkimuksesta tietoa päätöksenteon tueksi ja sitä kautta päätöksillä edistää tai kannustaa vähän liikkuvia. Tämän tutkimuksen yhteydessä kunta saisi myös arvokasta tietoa nykyisistä liikuntaolosuhteista ja niiden kehitystarpeista vähän liikkuvien näkökulmasta.

Tämän kehittämistyön tuloksien mukaan liikuntapalveluiden tiedottamista pitää parantaa. Tiedottamiseen liittyviä jatkotoimenpide-ehdotuksia tehtiin liikuntatoimen viestintästrategian laatiminen sekä kunnan internetsivujen päivittäminen. Muutaman vuoden päästä voisi selvittää uuden tutkimuksen avulla, onko liikuntatoimen tiedottaminen kehittynyt ja tiedottamisen kehittymiseen vaikuttavat mahdolliset syyt? Lisäksi tulisi selvittää liikuntapalveluiden käyttäjiltä, mistä he saavat ja haluaisivat jatkossa saada tietoa liikuntatoimen tarjoamista palveluista. Tämän kehittämistyön tuloksista selvisi, että vastaajat halusivat vähiten saada tietoa liikuntapalveluista sähköisen uutiskirjeen tai sosiaalisen median välityksellä. Maailma muuttuu kuitenkin kovaa vauhtia ja sähköiset palvelut yleistyvät. Olisiko tulos erilainen muutaman vuoden kuluttua?

Yksi tärkeä jatkotutkimuksen aihe olisi näiden edellä mainittujen lisäksi sosiaali- ja terveystoimialan ja liikuntatoimen välisen yhteistyömuotojen kehittyminen? Tässä tutkimuksessa lähestymisnäkökulmia voisivat olla sekä asiakaslähtöinen että organisaatiolähtöinen näkökulma. Tällä hetkellä yhteistyötä tehdään liikuntaneuvonnan ja fysioterapia jatkoryhmien ohjaamisen muodossa. Asiakaslähtöisessä tutkimuksessa tutkittaisiin sitä, miten näiden palveluiden piirissä olevat kokevat nykyiset palvelut ja niiden toimivuuden? Tämä voitaisiin selvittää henkilökohtaisella asiakastyytyväisyyskyselyllä suoraan asiakkailta. Organisaationäkökulmassa tutkittaisiin yhteistyön sujuvuutta Sosiaali- ja terveystoimialan fysioterapiayksikön ja liikuntatoimen välillä sekä käytettävissä olevia henkilöstö- ja taloudellisia resursseja. Tässä voitaisiin tehdä henkilökohtainen kysely fysioterapiayksikön ja liikuntatoimen henkilöstölle ja tulosten pohjalta laatia kehittämisehdotukset yhteistyön kehittämiseksi.

Yhtenä jatkotutkimuksen aiheena tulevaisuudessa olisi tärkeä tutkia sitä, kuinka paljon ja minkälaisia eri liikuntapalveluita kolmas sektori tuottaa Hollolassa. Miten kolmannen sektorin toimijat kokevat yhteistyön Hollolan kunnan kanssa ja miten yhteistyötä tulisi kehittää? Tutkimus voitaisiin tehdä kyselyllä kolmannen sektorin toimijoille ja tulosten pohjalta laatia toimenpide-ehdotukset.

Tämän kehittämistyön tulosten pohjalta jatkotoimenpiteiksi ehdotetaan seuraavia asioita:

1. Hollolan liikuntatoimen viestintästrategia, joka tukeutuu Hollolan kunnan strategiaan. Strategiassa määritellään liikuntatoimen viestinnän nykytila, resurssit ja tavoitetila. Lisäksi tarkennetaan toimenpiteet, keinot ja vaiheet, joilla tavoitteet saavutetaan. (Ylenius & Keränen 2007, 3.) Vastuutaho: Hollolan kunnan liikuntatoimi.
2. Hollolan kunnan internetsivujen uusiminen ja sivujen saattaminen ajan tasalle vuoden 2014 aikana. Tavoitteena on saada käyttöön uudet toimivat internetsivut vuoden 2014 aikana. Vastuutaho: Hollolan kunnan tietohallintopalvelut.
3. Hollolan kunnassa laaditaan vuoden 2014 aikana palveluiden järjestämishjelma vastualueittain ja tavoitteena on hillitä kunnan kustannusten kasvua. Käydään läpi jokainen liikuntatoimen tuottama palvelu ja selvitetään, onko sen tuottaminen tarpeellista tai lakiin perustuvaa? Tuotetaanko palvelu kunnan omana työnä vai ostopalveluna? Mitkä palvelut ovat ydintoimintaa ja keskitytään kaikin voimin kehittämään niitä mahdollisimman hyvin. Kaikki muu toiminta lepää ydintoiminnan varassa. Esimerkiksi uuden nakkisämpylämyyjän pitää ensin pohtia nakkisämpylää ja sitten vasta muita toissijaisia asioita, kuten myyntivaunua, yrityksen nimeä tai maustepuolta. Nakkisämpylä on tämän toiminnan ydin. (Fried & Hansson 2011, 72.) Vastuutaho: Hollolan kunnan liikuntatoimi.
4. Hollolan kunnan liikuntatoimen ja kolmannen sektorin välisen yhteistyön tiivistäminen nykyisestä. Tavoitteena on selvittää muun muassa paikallisten liikuntaseurojen yhteistyöhalukkuus, -mahdollisuudet ja -muodot nykyistä tiiviimpään yhteistyöhön kunnan kanssa. Vastuutaho: Hollolan kunnan liikuntatoimi.

5. Sosiaali- ja terveystoimialan ja Hollolan liikuntatoimen välisen yhteistyön lisääminen nykyisestä. Tavoitteena on selvittää mahdollisuutta fysioterapian jatkoryhmien lisääminen nykyisestä, liikuntaneuvonta vastaanottoaikojen lisääminen sekä yhteistyön aloittaminen vanhuspalveluiden asumisyksikön kanssa. Vastuutaho: Hollolan kunnan liikuntatoimi ja Peruspalvelukeskus Oivan fysioterapiayksikkö.

6. Laaditaan Hollolan kunnan liikunnan kehittämisohjelma kehittämistyöstä saatujen tuloksien pohjalta. Kehittämisohjelman tavoitteena on parantaa ja vahvistaa liikunnan asemaa Hollolan kunnassa. Vastuutaho: Hollolan kunnan liikuntatoimi

Lähteet

Andreasen, Alan R., Kotler, P., 2008. Strategic Marketing for Nonprofit Organisations seventh Edition. Pearson International Edition.

Bergström, S., Leppänen, A., 2003. Yrityksen asiakasmarkkinointi. 8. uudistettu painos. Edita Prima Oy. Helsinki.

Bergström, S., Leppänen, A., 2007. Markkinoinnin maailma. 8. uudistettu painos. Edita Prima Oy. Helsinki.

Fogelholm, M., Paronen, O., Miettinen, M., 2007. Liikunta- hyvinvointipoliittinen mahdollisuus, Suomalaisen terveystuotannon tila ja kehittyminen 2006. Yliopistopaino. Helsinki.

Fried, J., Hansson, D., 2011. Rework: tee työsi toisin. Suomentanut Tiina Ohinmaa, 1. painos, Atena Kustannus Oy, Porvoo.

Harmokivi, P., Rantala, M., 2008. Päijät-Hämeen terveystuotannon strategia 2009-2020. Päijät-Hämeen palvelurakennemuutos-projekti. Päijät-Hämeen liitto.

Harmokivi-Saloranta, P., Virtanen, A., Salo, Mai-Brit., Rantala, M., 2011. Päijät-Hämeen kuntien terveystuotannon toimenpidesuunnitelmat. Paketti-Päijät-Hämeen kuntien palvelurakenteiden kehittämisprojekti. Päijät-Hämeen liitto.

Heikkilä, T. 2010. Tilastollinen tutkimus. 7.-8. painos. Edita Prima Oy. Helsinki.

Heikkinen, P. 2010. Juridiset ja verotukselliset kysymykset kolmannen sektorin hyvinvointipalvelutuotannossa. Teoksessa Koivisto, N., Lehikoinen, K., Pasanen-Willberg, R., Ruusuvirta, M., Saukkonen, P., Tolvanen, P. & Veikkolainen, A. 2010. Kolmannen sektorin lähteellä – Hyvinvointipalveluja kulttuurin, liikunnan ja nuorityön aloilla. Art Print. Kokkola.

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P., 1997. Tutki ja kirjoita. 15.-17. painos. Kariston Kirjapaino Oy. Hämeenlinna.

Hollolan kunta. 2011. Hollolan kunnanhallitus. HOL 473/2011. 31.10.2011. Pöytäkirja.

Hollolan kunta. 2011. Hollolan Kunnanvaltuusto. HOL 311/2012. 17.12.2012. Pöytäkirja.

Hollolan kunnan viranhaltijaorganisaatio 1.7.2012 1.7.2012 alkaen. Luettavissa:
<http://www.hollola.fi/keskus/frame/frame1.htm>. Luettu 25.5.2013

Hollolan kunnan teknisen toimialan organisaatiokaavio 2012. Luettavissa:
<http://www.hollola.fi/keskus/frame/frame1.htm>. Luettu 25.6.2013.

Hollolan kunta. 2013. Hollolan Valtuusto. HOL 528/2013. 11.11.2013. Pöytäkirja.

Hollolan kunta. 2013. Hollolan Valtuusto. HOL 528/2013. 11.11.2013. Pöytäkirja.

Hollolan kunta. 2014. Hollolan Tekninen lautakunta. HOL 528/2013. 18.13.2014. Pöytäkirja.

Hollolan kuntastrategia 2025. Luettavissa:
http://www.hollola.fi/keskus/Hollolan_kuntastrategia.pdf. Luettu 11.2.2014.

Juuti, P., Virtanen, P., 2009. Organisaatiomuutos. Otavan Kirjapaino Oy. Keuruu.

Karjalainen, E., Verhe, I., 1995. Ulkoilureitti- Opas ulkoilureittien suunnittelijoille, rakentajille ja hoitajille., Rakennusalan Kustantajat RAK.

Kasakkamäki-Heikkinen, A., 2010. Selvitys Hollolan kunnan liikuntaympäristön kehittämiseksi. Opinnäytetyö. Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma, monimuoto, Haa-ga-Helia ammattikorkeakoulu.

Koski, S. 2011. Liikuntapalveluiden asiakastyytyväisyyskyselyt 2011 Espoo, Hollola, Hyvinkää, Pori, Sipoo ja Vantaa. Finnish Consulting Group.

Lauslahti, S., 2003. Menestyvä kunta – Kuntalaislähtöinen talousjohtaminen. Dark Oy, Vantaa.

Liikuntalaki 18.12.1998/1054.

Mykkänen, A., 2012, Valtuutettujen käsikirja 2013–2015, KAKS- Kunnallisalan kehittämissäätiö, Edita Prima Oy, Helsinki.

Opetusministeriö ja Rakennustieto Oy., 2002. Urheilukenttien suunnittelu ja rakentamisopas. Tammer-Paino Oy.

Parantainen, J., 2007. Tuotteistaminen: Rakenna palvelusta tuote 10 päivässä. 2. painos. Talentum Media Oy. Hämeenlinna.

Perustuslaki 11.6.1999/731.

Pyykkönen, T., 2013. Liikuntaympäristöt kulttuuriperintönä – opas arviointiin. Liikuntatieteellinen Seura ry. Tammerprint Oy, Tampere.

Rakennustieto Oy., 2008. Infrarakentamisen yleiset laatuvaatimukset osa 4 liikunta- ja virkistyspaikkojen rakenteet. Karisto Oy.

Ratia, S. 2014. Liitos tarkentui vuoteen 2017. Etelä-Suomen Sanomat, 114, Uutiset, 18.2.2014, s. 6.

Ruokonen, R., Norra, J., Polari, A., 2013. Koulujen liikuntasalien käyttö vapaa-ajan harrastetoiminnassa – valtakunnallinen selvitys. Esa Print Oy.

Salpausselän kuntajakoselvitys – salpauskunta.fi. Luettavissa:

<http://www.salpauskunta.fi/ajankohtaista/selvityksessa-rakennetaan-taysin-uuttakuntaa>. luettu: 3.2.2014.

Soininvaara, O., Lehto, M., 2010. Päijät-Hämeen yhdeksän kunnan erityinen kuntajakoselvitys, selvitysosat. Päijät-Hämeen liitto.

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2013:10. Muutosta liikkeellä! Valtakunnalliset yhteiset linjaukset terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan 2020. Luettavissa:

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=6511564&name=DLFE-27526.pdf. Luettu 9.12.2013.

Ukk-instituutti 2013. Terveysliikuntasuositukset ammattilaisille. Luettavissa:
<http://www.ukkinstituutti.fi/ammattilaisille/terveysliikuntasuositukset>. Luettu 31.10.2013.

Virolainen, A., 2009. Jäähalli, asiakastytyväisyyskysely 2009.

Ylenius, J., Keränen, T., 2007. Opas: Viestintästrategia ja viestintäsuunnitelma. TiedoteDeski Finland Oy. Helsinki.

Liitteet

Liite 1. Saatekirje

8.4.2013

Kysely käyttäjiltä Hollolan kunnan liikuntatoimen liikuntapalveluista!

Teemme tutkimusta Hollolan kunnan liikuntatoimen liikuntapalveluista. Tutkimuksen onnistumisen kannalta on tärkeää, että pyritte vastaamaan kaikkiin kysymyksiin mahdollisimman huolellisesti.

Arvomme kaikkien yhteystietonsa jättäneiden vastaajien kesken hyviä palkintoja, joista ilmoitamme voittajille henkilökohtaisesti. Vastaaminen kestää muutaman minuutin. Odotamme vastaustanne viimeistään 30.4.2013 mennessä.

Kiitos vaivannäöstänne!

Tästä linkistä pääsette kyselyyn:

<http://www.webropolsurveys.com/S/B84F5E3ED91291FC.par>

Lisätietoja tarvittaessa antaa: liikuntavastaava Antti Anttonen, puh. 044 780 1293, antti.anttonen@hollola.fi.

Kysely käyttäjiltä Hollolan kunnan liikuntatoimen liikuntapalveluista

Arvoisa vastaaja! Teemme tutkimusta Hollolan kunnan liikuntatoimen liikuntapalveluista. Tutkimuksen onnistumisen kannalta on tärkeää, että pyrite vastaamaan kaikkiin kysymyksiin mahdollisimman huolellisesti.

Arvomme kaikkien yhteystietonsa jättäneiden vastaajien kesken hyviä palkintoja, joista ilmoitamme voittajille henkilökohtaisesti. Vastaaminen kestää muutaman minuutin.

Kiitos vaivannäöstänne!

1. Sukupuoli *

- Nainen
- Mies

2. Ikä *

_____ vuotta

3. Koulutuksenne *

- peruskoulu tai kansakoulu
- lukio tai ammatillinen koulutus
- opistotason tutkinto
- yliopisto/korkeakoulu
- ei tutkintoa

4. Ammattinne *

- palkkatyöntekijä
- toimihenkilö
- toimihenkilö johtavassa asemassa
- yrittäjä
- opiskelija
- työtön

- eläkeläinen
- joku muu

5. Montako henkilöä kuuluu talouteenne? *

- 1
- 2
- 3-4
- 5 tai enemmän

6. Kotikuntanne *

- Hollola
- Lahti
- Hämeenkoski
- Kärkölä
- Nastola
- Heinola
- Hartola
- Padasjoki
- Sysmä
- Joku muu

7. Kuinka usein harrastatte liikuntaa? *

- en lainkaan
- Harvemmin kuin kerran viikossa
- 2-3 kertaa viikossa
- 3-5 kertaa viikossa
- päivittäin

8. Kuinka usein olette käyttäneet Hollolan kunnan liikuntapaikkoja viimeisen 12 kk aikana? *

- en lainkaan
- 1-2 kertaa
- kerran kuukaudessa
- 2-3 kertaa kuukaudessa
- kerran viikossa
- useita kertoja viikossa
- päivittäin

9. Kuinka usein olette käyttäneet seuraavia Hollolan kunnan liikuntapaikkoja viimeisen 12 kk aikana? *

	En lain- kaan	Satunnaisesti	Melko säännö- lisesti	Hyvin säännö- lisesti	En osaa sanoa
Jäähalli	☐	☐	☐	☐	☐
Luonnonjääkenttä tai kiekkokaukalo	☐	☐	☐	☐	☐
Hiihtolatu tai ulkoilureitti	☐	☐	☐	☐	☐
Uimahalli-monitoimitalon allastilat	☐	☐	☐	☐	☐
Uimahalli-monitoimitalon kuntosali	☐	☐	☐	☐	☐
Uimahalli-monitoimitalon judosali	☐	☐	☐	☐	☐
Uimahalli-monitoimitalon ampumarata	☐	☐	☐	☐	☐
Liikuntahalli tai Salpahalli	☐	☐	☐	☐	☐
Tenniskenttä	☐	☐	☐	☐	☐
Hiekka- tai pallokenttä	☐	☐	☐	☐	☐
Kukonkoivun yleisurhei- lukenttä	☐	☐	☐	☐	☐
Koulujen liikuntasali	☐	☐	☐	☐	☐
Uimaranta	☐	☐	☐	☐	☐

10. Mitkä asiat lisäävät liikuntapaikkojen käyttöäsi eniten? *

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	En osaa sanoa
Liikuntapaikka sijaitsee lähel- lä kotia	☐	☐	☐	☐	☐
Liikuntapaikka on hyvässä kunnossa	☐	☐	☐	☐	☐
Liikuntapaikan aukioloajat ovat joustavat (esim.uimahalli)	☐	☐	☐	☐	☐
Liikuntapaikan käyttömaksu on edullinen tai ilmainen	☐	☐	☐	☐	☐
Liikuntapaikalla tapaa muita liikkujia	☐	☐	☐	☐	☐
Liikuntapaikan henkilökunta on ystävällistä	☐	☐	☐	☐	☐
Liikuntapaikan läheisyydessä on hyvin parkkitilaa	☐	☐	☐	☐	☐

11. Seuraavaksi esitämme Hollolan kunnan liikuntatoimen kunnossapitopalveluita koskevia väitteitä *

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	En osaa sanoa
Hollolan liikuntatoimi panostaa mielestäsi riittävästi luonnonjätkenttien kunnossapitoon	☐	☐	☐	☐	☐
Hollolan liikuntatoimi panostaa mielestäsi riittävästi hiihtolatujen kunnossapitoon	☐	☐	☐	☐	☐
Hollolan liikuntatoimi panostaa mielestäsi riittävästi uimarantojen kunnossapitoon	☐	☐	☐	☐	☐
Hollolan liikuntatoimi panostaa mielestäsi riittävästi urheilukenttien kunnossapitoon	☐	☐	☐	☐	☐
Hollolan liikuntatoimi panostaa mielestäsi riittävästi venesatamien kunnossapitoon	☐	☐	☐	☐	☐

12. Mistä saatte tietoa Hollolan kunnan tarjoamista liikuntapalveluista? *

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	En osaa sanoa
Kunnan internetsivut	☐	☐	☐	☐	☐
Facebook tai Twitter-yhteisöpalvelu	☐	☐	☐	☐	☐
Sähköinen uutiskirje	☐	☐	☐	☐	☐
Kunnan yhteisöpalvelupiste Piipahlus	☐	☐	☐	☐	☐
Liikuntatoimen henkilökunta	☐	☐	☐	☐	☐
Suoraan liikuntapaikalta, esim. ilmoitustaulu	☐	☐	☐	☐	☐
Sanomalehti, esim. Hollolan Sanomat	☐	☐	☐	☐	☐

13. Miten haluaisitte jatkossa saada tietoa Hollolan kunnan tarjoamista liikuntapalveluista? *

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	En osaa sanoa
Kunnan internetsivut	☐	☐	☐	☐	☐
Facebook tai Twitter-yhteisöpalvelu	☐	☐	☐	☐	☐
Sähköinen uutiskirje	☐	☐	☐	☐	☐

Kunnan yhteispalvelupiste Piipahlus	☐	☐	☐	☐	☐
Liikuntatoimen henkilökunta	☐	☐	☐	☐	☐
Suoraan liikuntapaikalta, esim. ilmoitustaulu	☐	☐	☐	☐	☐
Sanomalehti, esim. Hollolan Sanomat	☐	☐	☐	☐	☐

14. Mihin liikuntaan liittyviin asioihin mielestäsi Hollolan kunnan tulisi jatkossa panostaa nykyistä enemmän? *

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	En osaa sanoa
Liikunnanohjauspalveluiden lisäämiseen	☐	☐	☐	☐	☐
Liikuntapaikkojen kunnossapidon lisäämiseen	☐	☐	☐	☐	☐
Liikuntaseurojen avustusten lisäämiseen	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyön lisäämiseen sosiaali- ja terveystoimialan kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyön lisäämiseen hollolalaisten liikuntaseurojen kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyön lisäämiseen Wellamo-Opiston kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyön lisäämiseen yksityisten toimijoiden ja yrittäjien kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
Liikuntatapahtumien järjestämiseen kuntalaisille	☐	☐	☐	☐	☐
Liikuntaneuvontapalveluiden lisäämiseen	☐	☐	☐	☐	☐
Uusien lähiliikuntapaikkojen rakentamiseen	☐	☐	☐	☐	☐
Uusien liikuntapaikkojen rakentamiseen ja suunnitteluun	☐	☐	☐	☐	☐
Liikuntapalveluiden nykyistä parempaan tiedottamiseen	☐	☐	☐	☐	☐

15. Kehittämisehdotuksia Hollolan kunnan liikuntatoimen liikuntapalveluihin?

---

160 merkkiä jäljellä

16. Mikäli haluatte osallistua arvontaan, jättäkää yhteystietonne!

Etunimi

Sukunimi

Matkapuhelin

Sähköposti
